

UNIVERZITET U SARAJEVU FAKULTET POLITIČKIH NAUKA
ODSJEK ZA SIGURNOSNE I MIROVNE STUDIJE

**Upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i
Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-
19**

-Magistarski rad-

Kandidat:

Katica Hadis

858/II-SPS

Mentor:

prof.dr Zlatan Bajramović

Sarajevo, oktobar 2022. godine

Sadržaj

Sadržaj	2
UVOD	4
TEORIJSKO-METODOLOŠKI PRISTUP RADU	5
1. Predmet istraživanja	5
2. Problem istraživanja	5
3. Osnovni kategorijalni pojmovi	6
4. Ciljevi istraživanja	7
5. Generalna hipoteza	8
5.1 Posebne hipoteze	8
6. Metode rada	8
7. Opravanost istraživanja	8
8. Vremenski i prostorni okvir istraživanja	8
Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine	10
1. Sistem sigurnosti	10
2. Savremeni sistem nacionalne sigurnosti	11
3. Upravljanje sistemom sigurnosti	13
4. Sadržaj sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine	14
4.1 Vanjska sigurnost Bosne i Hercegovine	15
4.2 Unutrašnja sigurnost Bosne i Hercegovine	18
4.2.1 Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine	21
4.2.2 Civilna zaštita Bosne i Hercegovine	23
4.2.2.1 Federalna uprava civilne zaštite	25
4.2.2.2 Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske	26
4.2.2.3 Služba za civilnu zaštitu Brčko distrikta BiH	27
4.2.3 Policijske snage u BiH	28
4.2.3.1 Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske	31
4.2.3.2 Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova	33
4.2.3.3 Ministarsvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo	34
Pandemija COVID-19	37
1. Pojava virusa COVID-19 u Kini	37
2. Širenje virusa COVID-19 izvan Kine	38
3. Pandemija COVID-19	40

3.1 Pandemija COVID-19 u SAD-u.....	42
3.2 Pandemija COVID-19 u Rusiji.....	43
3.3 Pandemija COVID-19 u Evropi.....	44
3.4 Pandemija COVID-19 na Zapadnom Balkanu	46
3.5 Pandemija COVID-19 u Bosni i Hercegovini.....	48
Djelovanje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19	51
1. Pojava virusa COVID-19 u Sarajevu.....	51
2. Aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19	53
3. Statistički podaci gradskih policijskih stanica Uprave policije Kantona Sarajevo	56
Zaključak.....	63
Literatura.....	65

UVOD

Uprava policije Kantona Sarajevo je kantonalna uprava u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, čija se nadležnost, organizacija, rukovođenje i način rada i druga pitanja koja su od značaja za rad i funkcionisanje Uprave policije u okviru Ministarstva uređuju Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo. Uprava policije je policijski organ, koji vrši policijske poslove i ima operativnu samostalnost. Uprava policije ima status budžetskog korisnika unutar budžetske podjele Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Nadležnosti Uprave policije Kantona Sarajevo su propisani Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo, kao i Zakonom o policijskim službenicima Kantona Sarajevo.

Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo ima propisanu nadležnost Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo, kao i neposrednim zakonima koji dolaze sa federalnog nivoa. Većina ovih zakona je potpuno ujednačena sa većih nivoa, kako ne bi došlo do različitih primjena na bliskoj teritoriji.

Pandemija je donijela mnogo promjena u životu svih građana Kantona Sarajevo, gdje su uvedene razne mijere koje su u saradnji sa inspekcijским organima provodili pripadnici Uprave policije Kantona Sarajevo. U ovom istraživanju obradit ćemo sigurnosni sistem Bosne i Hercegovine, kao i same njegove karakteristike sa akcentom na Upravu policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i njihove zadatke za vrijeme pandemije COVID-19. Također ćemo se osvrnuti i na samu pandemiju koja je utjecala na promjenu cjelokupnog načina života, pa tako i na sami sistem sigurnosti. Ovaj rad će također približiti naredbe po kojima su pristupali policijski službenici i aktivnosti po kojima su djelovali kako bi pomogli u suzbijanju širenja virusa COVID-19.

Pokušat će se približiti i veliki utjecaj pandemije na samo upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo, a prikazat će se i procjena adekvatnog odgovora ovih organa na zadatke koji su se našli pred njima.

TEORIJSKO-METODOLOŠKI PRISTUP RADU

1. Predmet istraživanja

Predmet ovog istraživanja jeste upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo od početka COVIDA-19. Mnogo je problema prouzrokovano ovom pandemijom, pa tako i samoj Upravi policije Kantona Sarajevo. Neki problemi kojima ćemo se baviti jeste i kako je Uprava policije uspjela da izvodi redovne aktivnosti, sa dodatnim. Uprava policije Kantona Sarajevo svakako ima manjak od 406 policijskih službenika, gdje se njihov nedostatak svakako osjeti na redovnim aktivnostima. Sama pandemija COVID-19 smanjila je broj policijskih službenika koji se bili u karantinu zbog zaraze COVID-om 19. Zaposlenici Uprave policije pored svih ograničenja koja su se dešavala morali su da imaju konstantnu komunikaciju sa građanima kako bi rješavali probleme, bez obzira na mogućnost da su izloženim virusu. Vrijedno pomena će biti i nesebična podrška, uposlenika Uprave policije građanima Kantona Sarajevo koji su imali zabrane kretanja, a oni su umjesto njih išli u kupovinu i donosili im osnovne životne namirnice.

2. Problem istraživanja

Problem ovog istraživanja jeste promjena u načinu funkcionisanja Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo, što prema samim uposlenicima, ali i građanima Kantona Sarajevo. Uprava policije Kantona Sarajevo od svog osnivanja 1995. godine uvijek je imala određene promjene u upravljanju i rukovođenju sistema sigurnosti. Sve te promjene išle su nekim normalnim tokom i popravljali su se određeni propusti koji su napravljeni u samom osnivanju Uprave policije ili su se ispravljale stvari koje su ostale iz prijašnjeg sistema. Sama pandemija koja je došla kao nepoznanica svima, primorala je i Upravu policije Kantona Sarajevo da svoj rad prilagodi zahtjevima Kriznog štaba Kantona Sarajevo, koje je donosilo određene mjere kako bi se spriječilo širenje virusa COVID-19. Iako su sami uposlenici Uprave policije Kantona Sarajevo bili zaraženi virusom, od same Uprave policije se zahtjevalo da pored redovnih obaveza iz svojih nadležnosti, obavljaju i poslove koje im je propisao Krizni štab Kantona Sarajevo. Mjere koje je donosio Krizni Štab Kantona Sarajevo, a koje su date Upravi policije u nadležnost jesu, obilazak osoba kojima je izrečena mjera karantina, zabrana kretanja za vrijeme određenog vremenskog perioda (policijski sat),

kontrolisanje građana za korištenje zaštitnih maski, asistencija inspekcijskim agencijama Kantona Sarajevo u provjeri određenih objekata koji su bili pod mjerom zabrane ili nekim mjerama ograničenja i tako dalje. Sama pojava virusa stvorila je probleme samom načinu upravljanja i rukovođenja Uprave policije, koja je i pored virusa morala da obavlja stalne poslove.

3. Osnovni kategorijalni pojmovi

Ministarstvo unutrašnjih poslova KS- Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo (skraćeno MUP KS) se sastoji od sedam policijskih uprava sa ukupno devet policijskih stanica. Od 26. decembra 2018. ministar unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo je Admir Katica (NiP), a policijski komesar Nusret Selimović, dok se sjedište ministarstva nalazi u ulici La Benevolencije u sarajevskoj općini Centar. Osnovne organizacione jedinice u sastavu jednog kantonalnog MUP-a su Kabinet ministra, Uprava policije i Uprava za administraciju i podršku, čiju unutrašnju organizaciju određuje određeni kantonalni ministar unutrašnjih poslova.

Uprava policije KS- Uprava policije Kantona Sarajevo je kantonalna uprava u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, čija se nadležnost, organizacija, rukovođenje i način rada i druga pitanja koja su od značaja za rad i funkcionisanje Uprave policije u okviru Ministarstva uređuju Zakonom o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo.

COVID-19- Ime pandemijske bolesti koju izaziva korona virus i koja se širi svijetom. Izaziva je novi soj korona virusa koji se pojavio u gradu Vuhanu, Kina. Novi koronavirus je novi soj koronavirusa koji do sada nije bio otkriven kod ljudi. Svjetska zdravstvena organizacija ga je nazvala SARS-CoV-2 (SARS-coronavirus-2),

Korona virus- Virus iz porodice virusa koji uključuju MERS-CoV (Middle East Respiratory Syndrom) i SARS-CoV (Severe Acute Respiratory Syndrom).

Upravljanje u sektoru sigurnosti- „je kontinuirana djelatnost političkih institucija, organa vlasti na svim razinama, nevladinih, humanitarnih i drugih organizacija civilnog društva i gospodarskih subjekata, te oružanih snaga, civilne zaštite, policijskih i drugih specijaliziranih snaga sigurnosti kojom se angažiraju raspoloživi ljudski, materijalni i drugi resursi u zaštiti cjelokupnog društva, njegovih temeljnih društvenih vrijednosti i interesa, te zaštite života,

zdravlja i dobrobiti pojedinaca od svih oblika ugrožavanja, radi ostvarenja postavljenih sigurnosnih ciljeva.“ (Bajramović i Lisica 2021: 26)

Savremeni sigurnosti rizici- „Savremeni sigurnosni rizici se dešavaju u društvenom okruženju koje karakteriziraju neprekidne, česte i neizvjesne promjene, koje je sa stanovišta sigurnosti teško kontrolirati“ (Lisica, 2011b: 25)

Rizik- „se definira kao učestalost i intenzitet štetnih posljedica ili očekivanih gubitaka po zdravlje, život i socijalni status ljudi, imovinu i druga dobra, te životne uvjete i okoliš, koje su rezultat interakcije između opasnosti i prijetnji prouzročenih prirodnim pojavama, nenamjernim ili namjernim ljudskim djelovanjem u uvjetima ranjivosti objekata ugrožavanja.“ (Bajramović i Lisica 2021: 66)

4. Ciljevi istraživanja

U svakom projektu istraživanja se trebaju posebno definisati ciljevi istraživanja. „U okviru određivanja ciljeva istraživanja razlikujemo dvije vrste ciljeva: naučne i društvene. Svako 6 istraživanje ima kao opći cilj sticanje naučnog saznanja određenog obima i nivoa, a istovremeno, po općem konceptu i ideologiji nauke, svaka naučna djelatnost treba da bude usmjerena na dobrobit ljudi. To je osnov za razlikovanje naučnih i društvenih ciljeva i za njihovo posebno iskazivanje u ovom dijelu projekta.“ (Termiz, 2009:220)

Društveni ciljevi predviđaju i obavezuju istraživanje da rezultatima obezbjede određenu svrsishodnost i društvenu korist bez obzira na doprinos nauci. Kada je upitanju istraživanje na temu „Upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19“, društveni cilj se odnosi na razumijevanje javnosti u samoj promjeni načina upravljanja i rukovođenja Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo i utjecaju te promjene kako na uposlenike Uprave policije Kantona Sarajevo tako i na same građane. Sama promjena sa sobom nosi određene rizike, pogotovo kada je u pitanju pandemija COVID-19 koja sa sobom nosi dodatni rizik koji ugrožava zdravlje svih građana i samih uposlenika. U ovakvim slučajevima gdje dolazi do nagle promjene, često imamo kontraverze između građana i vlasti.

5. Generalna hipoteza

1. Upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo od 2019. godine značajno je izmjenjeno pojavom pandemije COVID-19.

5.1 Posebne hipoteze

1. Pandemija COVID-19 je izazvala probleme u funkcionisanju Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo.
2. Uprava policije Kantona Sarajevo nije adekvatno funkcionisala za vrijeme pandemije COVID-19.
3. Pandemija COVID-19 je pokazala niz nedostataka u funkcionisanju Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo.

6. Metode rada

Za potrebe istraživanja koristit će se metoda analize sadržaja za prikupljanje podataka iz relevantnih knjiga, internet i novinarskih članaka, te saopštenja Kriznog štaba KS koja su vezana za Upravu policije Kantona Sarajevo za istraživanje pod nazivom „Problem funkcionisanja Uprave policije KS u vrijeme pandemije COVID-19“. Također će se obaviti razgovor sa uposlenicima Uprave policije KS kojim će se saznati više o promjeni upravljanja i rukovođenja, kao i samoj promjeni njihovog rada za vrijeme pandemije COVID-19.

7. Opravdanost istraživanja

Društvena opravdanost istraživanja se procjenjuje na osnovu potencijalnog doprinosa istraživanja u rješavanju društvenog problema. Kada govorimo o istraživanju na temu „Upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19“ možemo reći da ćemo ovim istraživanjem društvu prikazati sa kojim se problemima susreću uposlenici Uprave policije KS i da je to kontekstu društva veoma bitno. Da građani uvide da svojim minimalnim dobrinosom mogu pomoći pri rješavanju određenih problema policijskih službenika za vrijeme pandemije COVID-19.

8. Vremenski i prostorni okvir istraživanja

Vremenska dimenzija istraživanja pod nazivom „Upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19 „ obuhvata period od pet mjeseci, tačnije od mjeseca februara 2022.godine do mjeseca juna 2022.godine.

Februar 2022.godine- Konsultovanje relevantne literature i početak pisanja magistarskog rada.

Mart 2022.godine- nastavak pisanja magistarskog rada.

April 2022.godine- provođenje ankete.

Maj 2022.godine- završetak pisanja magistarskog rada.

Juni 2022.godine- izvođenje zaključnih razmatranja

Vremenski period koji će biti obuhvaćen istraživanjem kreće se od 10.marta 2020.godine do 25.januara 2022.godine.

Prostorno određenje predmeta istraživanja: područje Kantona Sarajevo, sa osvrtom na Bosnu i Hercegovinu.

Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine

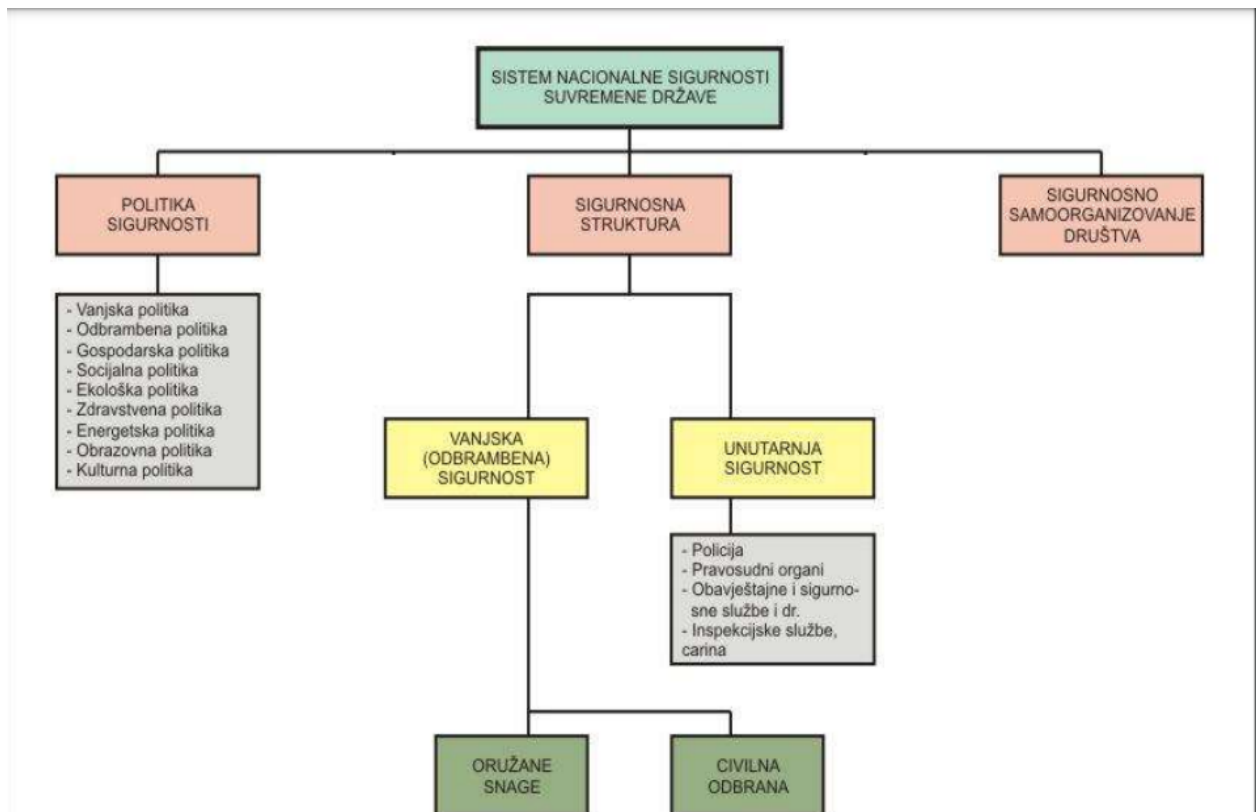
1. Sistem sigurnosti

Kada govorimo o sistemu sigurnosti prvo što prosječni čovjek pomisli jeste sama kompleksnost i važnost tih riječi. Kako se svijet razvijao tako je i sami sistem sigurnosti dobio potrebu da raste. "Sustav nacionalne sigurnosti danas u suštinskom smislu predstavlja sintezu svih podsustavau društvu, jer osigurava temeljne uvjete za opstanak i razvoj društva, kvalitetu života i djelovanje u smjeru povećanja otpornosti društva i prirode od ugrožavanja, te otklanjanja posljedica, što ih prouoče izvori ugrožavanja" (Grizold, Tatalović, Cvrtila 1999: 9) Danas se mnogi slažu da je vrijeme da se kao sigurnost gleda ka građanima, a ne ka državama kako je to prije bilo. Kako bi što bolje to razumijeli, potrebno je i definirati sami sistem i sigurnost. Jer i kao odvojeni pojmovi imaju svoju veličinu. Sistem sam po sebi predstavlja nešto što je u velikoj mjeri uređeno ili funkcionije na nekom hijerarhijskom principu, i samim tim kada govorimo o sistemu određenog pojma govorimo o vanjskom određenju pojma. „Sistem je stoga vanjski (empirijski) izraz uređenosti određene djelatnosti u društvu, kojom se zadovoljava vitalna potreba cjelokupnog društva“ (Grizold, Talović, Cvrtila 1999: 7)

Sigurnost postaje dio čovjekovog života, čim čovjek postane svijestan opasnosti od bilo kojeg živog bića ili prirode i samim tim smatramo da je sigurnost stara koliko i ljudsko društvo. Mnogi autori su davali razne definicije o sigurnosti, mada ona nikada u potpunosti ne može biti definisana. Danas kada je pojedinac više nego ikada izložen konstantim rizicima, mišljenja sam da je najbolja definicija sigurnosti koja odgovara današnjici, prof. dr. Beridana, koji kaže da je „sigurnost općenito znači stepen zaštićenosti ljudi od različitih oblika ugrožavanja, zaštitu materijalnih i kulturnih dobara, zaštitu društva i njihovih vrijednosti. U političkom smislu podrazumjeva stepen zaštite države od ugrožavanja iznutra i iz vana.“ (Beridan, 2001) Danas kada imamo nove pojave u kao što su cyber kriminal, pandemije i druge stvari vidimo da je prof. dr. Beridan odlično definisao sigurnost.

Kroz sami sistem sigurnosti se vidi određeni stepen organizovanosti društvenih mogućnosti za sprovođenje sigurnosne funkcije savremenog društva. Prema Beridanu (2008) "Pod nacionalnim sistemom sigurnosti podrazumijeva se organizacija, funkcije, djelatnosti i mjere koje jedna država poduzima u interesu svoje sigurnosti". Sve ove definicije nam govore da danas savremeni sistem sigurnosti bilo koje države podrazumijeva da svaki pojedinac na neki način bude uključen u njega, jer je i sam svakodnevno izložen raznim opasnostima.

2. Savremeni sistem nacionalne sigurnosti

Shema 1: Sistem sigurnosti savremene države (Cikotić, 2010: 177)

Kada pogledamo sistem nacionalne sigurnosti savremene države, pronalazimo argument za tvrdnju da se svi moraju biti uključeni na neki način u sistem sigurnosti, ali vidimo da je to sa druge strane i nužno, jer bi sistem bio nepotpun bez društva. Svaki dio države mora skladno funkcionisati, zbog toga i imamo sistem, koji određuje gdje je nečije mjesto u tom području. Sistem sigurnosti je specifičan kao što smo i govorili, pa zbog toga mu je potrebno i posvetiti pažnju, jer je on ključ za opstanak jedne države i njenog društva.

Kako bi se bolje shvatio sami sistem savremene sigurnosti, potrebno je objasniti sve elemente, koje kada sastavimo čine jednu veoma bitnu cjelinu, to jeste sistem savremene sigurnosti.

Sigurnosna politika predstavlja dokument svake države koji u širem kontekstu predstavlja pripremu od izvora koji bi u budućnosti mogli biti prijatnija državi. „Sigurnosna politika u širem smislu obuhvata način razmišljanja i definiranja- stavova prema različitim prijatnjama u prirodi, društvu i među društvima. U užem smislu predstavlja skup svih mjera, djelatnosti i postupaka namijenjenih uspostavi i djelovanju sistema nacionalne sigurnosti.“ (Cikotić, 2010: 177)

Sigurnosna struktura je posebna za svaku državu, a njen je cilj osiguravanje sigurnosti cijelog društva. Možemo reći da se sigurnosna struktura sastoji iz dva dijela, vanjske i unutrašnje sigurnost. Funkcije vanjske sigurnosti (Grizoldu, Tatalović, Cvrtila, 1999) su: „odvraćanje mogućeg napadača, odbrana svog teritorija, zaštita stanovništva i materijalnih dobara te uklanjanje posljedica agresije, neoružani otpor agresiji, djelovanje političkog i drugih društvenih podsustava u ratu itd.“ Temelje vanjske sigurnosti predstavljaju oružane snage i civilna odbrana, gdje su one ključne za izvršavanje ovih funkcija. Kada govorimo o unutrašnjoj sigurnosti kao njihove funkcije (Grizold, Tatalović, Cvrtila, 1999) navode: „očuvanje zakonitosti i poretka, „informativna“ djelatnost i zaštita cjelokupne društvene infrastrukture.“ Policija, obavještajna služba, inspeksijska služba, carina i drugi organi društvenog nadzora u državi provode funkcije unutrašnje sigurnosti“.

Sigurnosno samoorganiziranje društva, predstavlja sposobnost jednog civilnog društva da se samoorganizuje na lokalnom nivou, to jeste njihova obučenost da to učine. Ovaj element je jako bitan u pogledu ugrožavanja civila bombardovanjem i slično, potrebno je edukovati stanovništvo kako da se ponašaju ukoliko dođe do napada, ili eventualno u slučaju prirodne nepogode da znaju koje korake da poduzmu. “Riječ je o spontanom sigurnosnom i samozaštitnom djelovanju pojedinca, a i o različitim oblicima i stupnjevima sigurnosnog samoorganiziranja društvenih skupina (interesne, lokalne zajednice) na temelju prirodnog prava svakog subjekta na samoodbranu, samozaštitu i samopomoć“ (Grizold, 1992: 68)

„Na temelju ovog razmatranja možemo zaključiti da je odnos nacionalne sigurnosti i nacionalne odbrane jednak odnosu općeg i posebnog, pri čemu nacionalna sigurnost kao širi pojam uključuje nacionalnu odbranu.“ (Cikotić, 2010: 178)

Kada sagledamo savremeni sistem nacionalne sigurnosti, vidimo da je pokriven svaki segment moguće prijetnje kako po državu, tako i po samo društvo. Današnje prijetnje su u završnici iste kao i neke prijašnje, sve one imaju za cilj da ugroze državu i samog pojedinca. Kao očit primjer možemo navesti pojavu različitih oblika cyber napada. Pa tako imamo cyber terorizam, cyber kriminal, također bez jasnih argumenata određeni spominju i cyber ratovanja određenih država. Svi ovi elementi se mogu iskoristiti kao odgovor na cyber prijetnje. Danas je sigurnost pojedinca djelimično i u njegovim rukama, i tu vidimo da je naprimjer element sigurnosnog samoorganiziranja društva veoma bitan kada je riječ o cyber napadima na pojedinca.

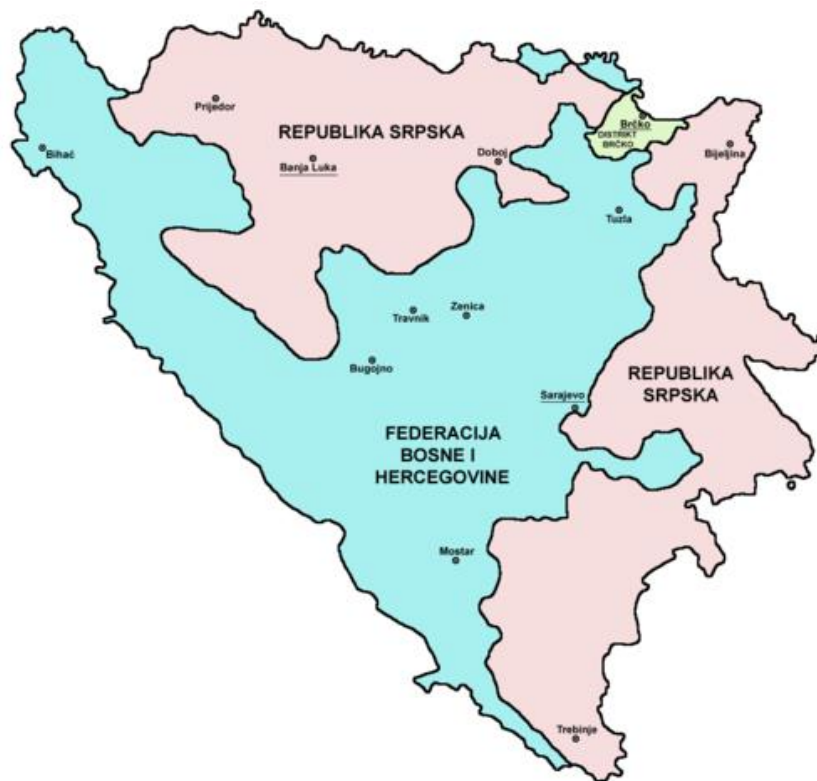
3. Upravljanje sistemom sigurnosti

Upravljanje samo po sebi predstavlja vođenje određenih poslova u svim poslovima. Upravljanje se može vidjeti u svakodnevnom životu, ne samo u poslovima. Dosta zavisi od osobe koja upravlja, ali također veliku ulogu ima i postavljanje samog koncepta upravljanja i hijerarhije koja je unaprijed određena a posebno u sistemu sigurnosti. „Upravljanje je imanentno svakoj organizacijskoj strukturi bilo da su one birokratskog tipa (tradicionalne, mehanicističke, centraliziranog upravljanja, vertikalne strukture) ili organskog tipa (adaptivne ili prilagodljive, decentraliziranog upravljanja, horizontalne strukture)“ (Lisica, Bajramović, 2021: 22) U većini država kada je riječ o upravljanju, njihovi sistemi sigurnosti su uređeni na hijerarhijskom principu. To je u većini slučajeva tradicionalni način organizacijskih struktura sistema sigurnosti. Međutim s obzirom na raznovrsne probleme sa kojima se susreće sistem sigurnosti dolazi i do određenih promjena u samim tradicionalnim hijerarhijskim strukturama. „Tradicionalne hijerarhijske organizacije sa jasno definiranim strukturama i ulogama sve više ustupaju prostor horizontalnim organizacijama, sa više fleksibilnosti, prostora za inicijativu ali i sa višim nivoom imanentnog rizika.“ (Cikotić, 2017: 23) Sigurnosna struktura je poznata sama po sebi kao sektora sa jasno definisanom hijerarhijom i komandom. Takava organizacija se ne odnosi samo na vojna lica ili policijske službenike već i na birokratski dio organizacije. Kada se zaokruži cjelokupna slika vidi se jasna hijerarhija ili komandni lanac u čitavoj organizaciji. „U organizacijama koje pripadaju obrambenoj i sigurnosnoj strukturi država više su izražene karakteristike birokratskog tipa, dok kod većine međunarodnih organizacija i nevladinih organizacija u sektoru sigurnosti dominiraju karakteristike organskih organizacija. To se posebno odnosi na stupanj hijerarhijske kontrole, stil odlučivanja i naglasak na poštivanju hijerarhije i odanosti.“ (Lisica, Bajramović, 2021: 24).

Pojam upravljanja možemo povezati i sa samim rukovođenjem. Mnogo jasnije se onda mogu određivati i kontrolisati stvari unutar sistema sigurnosti kada imamo i upravljanje i rukovođenje. „Rukovođenje je aktivnost usmjerena na postizanje određenih, unaprijed zacrtanih ciljeva, ali naporima drugih ljudi; funkcija koja proizlazi iz položaja u procesu rada, a uvjetovana je tehničkom podjelom rada“, dok je upravljanje funkcija vlasništva nad poduzećem, gdje je vlasnik nosilac odlučivanja (Bahtijarević-Šiber i Sikavica ur., 2001: 505). Kroz ove definicije autora smo vidjeli da je upravljanje u sistemu veoma bitno. Pogotovo u sistemu sigurnosti gdje se same situacije nameću jasnu, preciznu i definisanu strukturu koja može odgovoriti na sve zadatke sa kojima se susreće.

4. Sadržaj sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine

Bosna i Hercegovina sama po sebi predstavlja specifičnost svih sistema koji su decentralizovani u svim sistemima koji su bitni za državu. Prvo krenuvši od nje same kada vidimo da u Bosni i Hercegovini imamo dva entiteta Federaciju Bosne i Hercegovine i Republiku Srpsku, kao i Brčko Distrikt. Sama ta podjela unutar države predstavlja sistem sam za sebe, pogotovo kada je u pitanju sigurnosni sistem. Opći okvirni sporazum za mir u Bosni i Hercegovini koji je potpisan 1995. godine stvorio je ovakav sistem koji je preopterećen i nefunkcionalan, u nadi da zaustavi oružanu agresiju na Bosnu i Hercegovinu.

Shema 2: Prikaz entiteta i distrikta unutar Bosne i Hercegovine

([https://www.wikiwand.com/sh/Bosna i Hercegovina](https://www.wikiwand.com/sh/Bosna_i_Hercegovina))

Kao što se može vidjeti (pogledati šemu 2.) sama unutrašnja organizacija Bosne i Hercegovine je decentralizovana, što ima veliki utjecaj na sigurnosni sistem Bosne i Hercegovine. Sami savremeni sistem nacionalni sigurnosti koji je teorijski predstavljen kao što smo i spominjali u tekstu, jeste primjenjiv u Bosni i Hercegovini, ali je previše razdvojen i još uvijek nije dovršen kako bi se moglo reći da se u potpunosti može primjeniti u Bosni i Hercegovini. „Imajući u vidu da se sistem nacionalne sigurnosti Bosne i Hercegovine ne može smatrati dovršenim niti integriranim na nivou države, ovaj sistem se, u skladu s

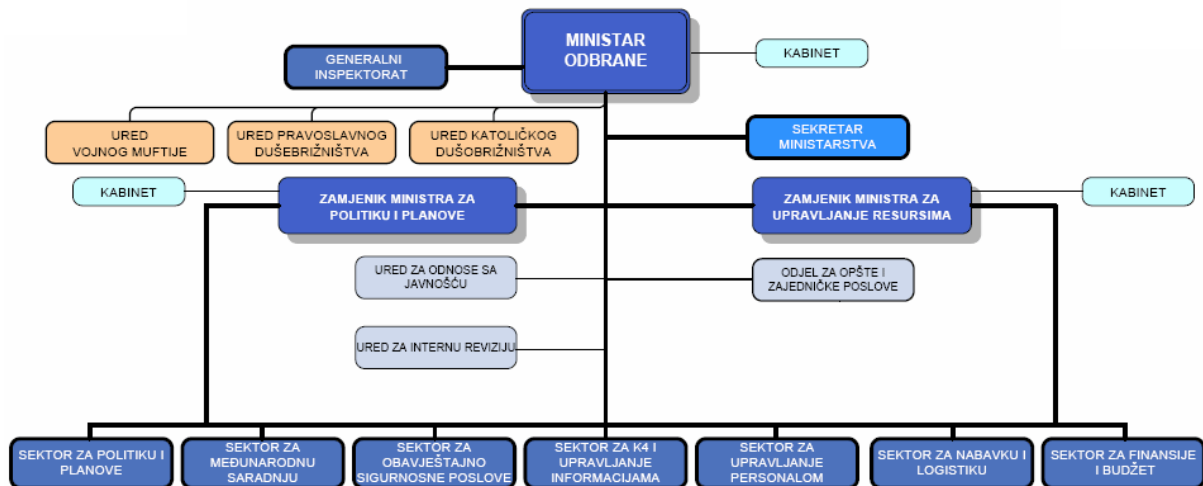
teorijskim postavkama, a u slučaju Bosne i Hercegovine i u suštinskom smislu, može posmatrati kroz svoje dvije, gotovo odvojene komponente: podsistem vanjske i podsistem unutrašnje sigurnosti.“ (Dautović, 2021: 66-67). I sam Ćamil Huseinbašić (2009:37) smatra da sistem nacionalne sigurnosti u Bosni i Hercegovini vidi kao „sistem u BiH“ a ne kao „sistem BiH“.

Mada Bosna i Hercegovina godinama pokušava da taj sistem sigurnosti bez obzira na entitete i distrikt podigne na nivo države, kako bi makar sistem sigurnosti bio cetralizovan. Kada govorimo o Bosni i Hercegovini moramo uzeti u obzir da su mnoge stvari koje su određene Općim okvirnim sporazumom za mir, doslovno prepisane i implementirane od strane Međunarodne zajednice. Tako da i u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine kao i u većini država glavne komponente sigurnosti čine vanjska i unutrašnja sigurnost. „Samo jedinstvenim, usklađenim i organiziranim djelovanjem svih subjekata i snaga sistema nacionalne sigurnosti moguća je uspješna odbrana zemlje i svih njenih vrijednosti od svih mogućih oblika ugrožavanja u miru, u vandrednim prilikama i u ratu.“ (Dautović, 2021: 67). Da bi sistem funkcionisao, pogotovo sigurnosni potrebna je cetralizovana hijerarhija, koja može u svakom trenutku odgovoriti na svaki vid prijetnje i zaštititi prvobitno bh. društvo, a samim tim i državu Bosnu i Hercegovinu.

4.1 Vanjska sigurnost Bosne i Hercegovine

Osnovni cilj vanjske sigurnosti jeste zaštita suvereniteta i teritorijalnog integriteta. Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina u njoj od 2005. godine funkcionišu jedinstvene Oružane snage Bosne i Hercegovine na cijelom teritoriju. Reforma odbrane je provedena zato što su na teritoriji Bosne i Hercegovine bile tri vojne formacije koje su same za sebe postupale u praksi. Imali smo decentralizovan sistem koji su činile Vojska Republike Srpske, Hrvatsko Vijeće Odbrane i Armija Republike Bosne i Hercegovine u sklopu Vosjke Federacije Bosne i Hercegovine. Samom reformom je sami sistem odbrane cetralizovan i stavljen je pod okrilje Minisatrstva odbrane Bosne i Hercegovine. Zadržane su tri puka sa etničkim prefiksom prijašnjih vojnih snaga koje su funkcionisale na teritoriji Bosne i Hercegovine. Samom reformom stvoren je uslov da se element vanjske sigurnosti može u potpunosti primjenjivati u sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine. „Reforma odbrane ima poseban značaj ne samo u smislu da predstavlja okosnicu ukupnih sigurnosnih promjena i dograđivanja države, već često znači model po kome se naknadno rješavaju mnoga slična pitanja u izgradnji bh države u cjelini.“ (Cikotić, 2010: 205). Najznačajniji dokumenti i zakoni na kojima funkcioniše

vanjska politika Bosne i Hercegovine su Zakon o odbrani BiH, Sigurnosna politika BiH, Odbrambena politika Bosne i Hercegovine i Strategija vanjske politike BiH 2018.-2023. godine.

Shema 3: Struktura Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine

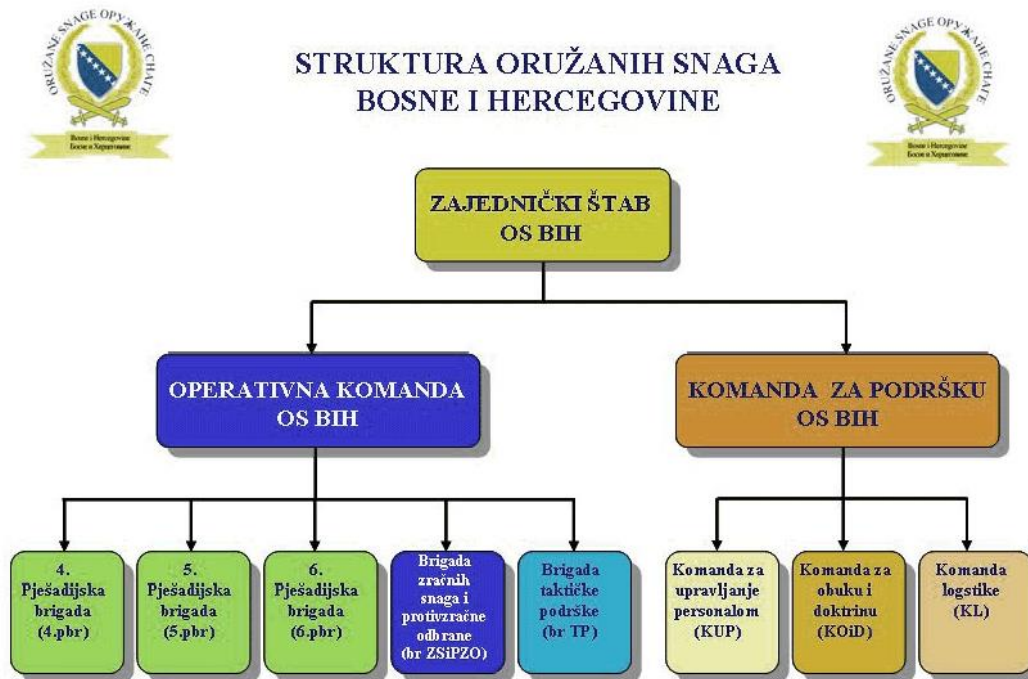
(http://www.mod.gov.ba/MO_BiH/Struktura/?id=21752)

Jedna od prednosti u samoj reformi jeste i činjenica da je Zakonom o odbrani definisana i opredjeljenost Bosne i Hercegovine za ulazak u Sjevernoatlanski savez. Danas je Bosna i Hercegovina u procesu MAP-a koji predstavlja posljedni korak za ulazak u savez. Kada je u pitanju vanjska sigurnost, smatram da ne postoji bolji put nego pridruživanje savezu. Reformom odbrane je urađeno mnogo, a samim pristupanjem u savez će se dodatno osigurati dugotrajna stabilnost i sigurnost Bosne i Hercegovine.

Sigurnosna politika BiH predstavlja jedan od najvažniji dokumenata vanjske sigurnosti i sistema sigurnosti BiH. Ona je zadnji put rađena 2006. godine, gdje je danas potrebna njena potpuna rekonstrukcija i možemo reći da je ovakva sigurnosna politika potpuno beskorisna.

Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine u Članu 6. (Ciljevi) organizira, razvija i održava vojni kapacitet i spremnost kako bi mogli odgovoriti na sljedeće zadatke: osiguravanje suvereniteta, teritorijalne cjelovitosti, politike nezavisnosti, političke nezavisnosti i međunarodnog subjektiviteta Bosne i Hercegovine, unaprijeđuje ciljeva vanjske politike Bosne i Hercegovine, ispunjenje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine i zaštita državljana Bosne i Hercegovine. Moramo biti svjesni da se vanjska sigurnost osigurava odbrambenom politikom Bosne i Hercegovine, tako da i nakon svih reformi potrebna je i nova sigurnosna

politika Bosne i Hercegovine, koja će dodatno učvrstiti samu vanjsku sigurnost Bosne i Hercegovine, kao i sami sistem sigurnosti. U cijeloj vanjskoj sigurnosti Bosne i Hercegovine najslabiju kariku predstavlja sigurnosna politika Bosne i Hercegovine, koja treba da služi kao vodilja vanjskoj sigurnosti kao elementu sistema sigurnosti Bosne i Hercegovine.

Shema 4. Struktura Oružanih snaga Bosne i Hercegovine
[\(https://atlantskainicijativa.org/oruane-snage-bih/\)](https://atlantskainicijativa.org/oruane-snage-bih/)

Kada je riječ o Oružanim snagama one su pod direktnom komandom Predsjedništva Bosne i Hercegovine, kao i Ministarstva odbrane Bosne i Hercegovine. Zakon o odbrani Bosne i Hercegovine kaže da su „Oružane snage profesionalne, jedna vojna sila koju organizira i kontrolira država BiH. Oružane snage imaju aktivnu i rezervnu komponentu. Oružane snage, kao institucija države BiH, čine pripadnici iz reda sva tri konstitutivna naroda i reda ostalih u skladu sa Ustavom i zakonima BiH“. Oružane snage su nosilac odbrambene komponente i samog elementa vanjske sigurnosti. Sami zadaci oružanih snaga propisani su Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine, član 4. (Zadaci oružanih snaga) gdje su između ostalog definirani zadaci Oružanih snaga u vezi sa vanjskom sigurnosti, a to su: učešće u operacijama kolektivne sigurnosti, u operacijama za podršku miru i samoodbrani, uključujući i borbu protiv terorizma, pružanje vojne odbrane Bosne i Hercegovine i njenim državljanima u slučaju napada i ispunjenje međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine. „Oružane snage su primarno zadužene za odbranu Bosne i Hercegovine i njenih građana od eventulne agresije,

ali Bosna i Hercegovina svoju vanjsku sigurnost istovremeno nastoji ostvariti i kroz mehanizme kolektivne sigurnosti, kolektivne odbrane te globalne i regionalne sigurnosne saradnje“ (Dautović, 2021: 69). Pored zakona koji su propisani Ministarstvu odbrane, Oružane snage koriste i Zakon o Oružanim snagama Bosne i Hercegovine.

4.2 Unutrašnja sigurnost Bosne i Hercegovine

Unutrašnja sigurnost predstavlja sistem koji se brine za očuvanje unutar granica suverene države, koji podržava zakone i štiti pravni poredak u cilju odbrane od unutrašnjih prijetnji. U pogledu Sigurnosne politike Bosne i Hercegovine (2006: 8-9) cilj unutrašnje sigurnosti i politike jeste „doprinos stabilnosti i sigurnosti kroz zaštitu ustavnog uređenja, razvitka demokratskog političkog sistema, jednakopravnosti naroda i građana i poštivanje ljudskih prava i osnovnih sloboda, održavanje trajnog mira, kao i drugih, Ustavom uređenih, vrijednosti, a ostvaruje se kroz efikasno djelovanje zakonodavne, izvršne i sudske vlasti u okviru Ustavom utvrđenih nadležnosti“ Također i Evropska Unija je svoju definiciju unutrašnje sigurnosti dala u svojoj „Strategiji unutrašnje sigurnosti za Evropsku Uniju: Prema modelu evropske sigurnosti“ koja je napisana za period 2015.-2025. godine, svoj fokus u definiciji je prebacila na „zaštitu ljudi i vrijednosti slobode i demokracije na način da svako može uživati svoj (dnevni) život bez straha.“

Kada govorimo o bosanskohercegovačkoj unutrašnjoj politici posebno moramo obratiti na decentralizovani sistem unutrašnjih snaga. Sama ustrojstvo Bosne i Hercegovine dovelo je do toga da na teritoriju cijele države imamo 16 policijskih agencija. „Nepostojanje policijskih snaga vođenih sa nivoa države koje bi svojim integriranim djelovanjem obuhvatile cjelokupnu teritoriju BiH (oba entiteta i Brčko distrikt) je u tom pogledu ocijenjen, kako od strane međunarodnih tako i od strane domaćih eksperata, kao jedan od osnovnih nedostataka aktuelnog sistema sigurnosti.“ (Cikotić, 2010: 211) Na nivou države, tačnije Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine imamo tri policijske agencije koje su pod ingerencijom vrha države. Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine egzistira 11 policijskih agencija, gdje je evidentan decentralizovani sistem, koji ćemo detaljnije objasniti u nastavku. Na području Republike Srpske imamo 1 policijsku agenciju, koja funkcioniše po centralizovanom sistemu. I na području Brčko distrikta imamo 1 policijsku agenciju koja egzistira nezavisno od ostalih. Evidentan je nedostatak centralizovanog sistema koji bi unutrašnju sigurnost doveo na veći

nivo i unutrašnju sigurnost bi bila koristan element u savremenom sistemu sigurnosti Bosne i Hercegovine.

Kada je riječ o ostalim faktorima unutrašnje sigurnosti, jačanje unutrašnje sigurnosti poboljšano je reformom Obavještajno-sigurnosne agencije Bosne i Hercegovine koja djeluje kao obavještajna i kontra obavještajna agencija na nivou države Bosne i Hercegovine.

Civilna zaštita kao jedan od glavnih stubova unutrašnje sigurnosti, također kao i policijske agencije, ima velike nedostatke u samom sistemu koji je decentralizovan. Tu imamo zasebno odvojene civilne zaštite koje funkcionišu u sklopu entiteta i distrikta. Posebnu pažnju ćemo u nastavku rada posvetiti civilnoj zaštiti kao i policijskim agencijama koje su jedne od najslabijih elemenata unutrašnje sigurnosti Bosne i Hercegovine.

Također i sudska vlast u Bosni i Hercegovini je dosta decentralizovana, i ako je pokušano uvođenjem Visokog sudskog i tužilačkog vijeća napraviti određene pomake, do toga nije došlo.

Visoki predstvanik u Bosni i Hercegovini je 2004.-2005. godine pokušao da svojim banskim ovlastima nametne reformu policije, međutim to se nije dogodilo ni 18. godina poslije. Sama reforma policijskih snaga je vezana i za ispunjavanje uslova za pristupanje Evropskoj Uniji.

Sve nedostake unutrašnje sigurnosti vidimo u svakodnevnom životu, ali najviše se primjete u vandrednim situacijama. Svi „stubovi“ unutrašnje sigurnosti imaju različite uprave i izvršne strukture koji onemogućuju normalno funkcionisanje samog sistema unutrašnje sigurnosti. „Od prijetnji za koje unutarnja politika BiH mora tražiti rješenja, izrekom se spominju terorizam, organizovani kriminal i korupcija, a oni su u direktonoj vezi sa efikasnom kontrolom granica te uređenjem oblasti migracija i azila.“ (Dautović, 2021: 79)

Kako bi na sve prijetnje sa kojima se susreće Bosna i Hercegovina odgovorila kako njeni građani očekuju, potrebna je reforma cjelokupnog sistema unutrašnje sigurnosti, koji će strukture upravljanja prebaciti na nivo države. Samim tim bi imali funkcionalne i održive izvršne strukture i demokratski nadzor i kontrolu cjelokupnog aspekta ovog dijela sistema sigurnosti sa jednog nivoa. „Koliko god da je reforma odbrane značajna za izgradnju i jačanje atributa države potrebnih za ulazak u političke i odbrambene euroatlanske strukture, prvenstveno PfP i NATO, toliko su reforma i dogradnja ostalih sigurnosnih funkcija i mogućnosti države značajne kao pretpostavka njenog ulaska u evropske političke pregovore. Ekonomske i sigurnosne strukture, prije svega u Evropsku Uniju“. (Cikotić, 2010: 209)

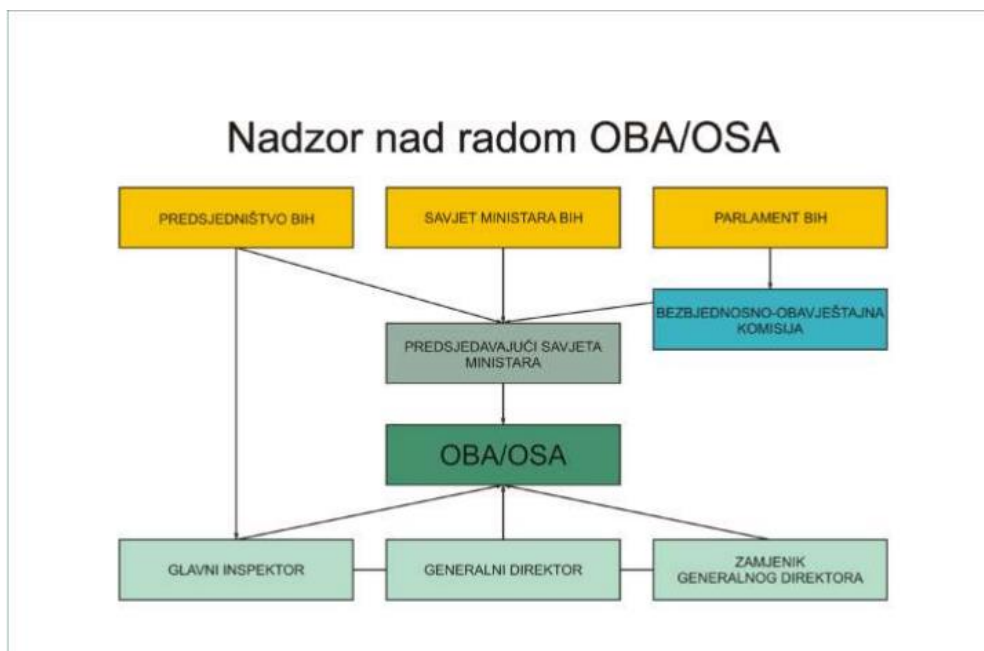
U daljem radu posvetit ćemo pažnju i obraditi tri najvažnija stuba unutrašnje sigurnosti koji mogu definicijski odgovoriti na sve zadatke, a to su Obavještajno-sigurnosna agencija, Civilne zaštite koje egzistiraju na području Bosne i Hercegovine, kao i policijske agencije na

svim nivoima, sa posebnim osvrtom na Ministarstvo unutrašnjih poslova i Upravu policije Kantona Sarajevo.

4.2.1 Obavještajno-sigurnosna agencija Bosne i Hercegovine

Za izgradnju funkcionalnog sistema sigurnosti, velika pažnja se uvijek davala obavještajnom radu, vođena starim mudrostima koje kažu *ko vlada informacijama vlada i situacijom*. Cjelokupna uloga obavještajnog rada nije samo na državnim institucijama, već uključuje i određene nevladine organizacije.

Kada je upitanju Bosna i Hercegovina, reforma obavještajnih agencija dogodila se 2004. godine kada je Parlamentarna skupština BiH donijela Zakon o Obavještajno-sigurnosnoj agenciji Bosne i Hercegovine, gdje su dvije entitetske obavještajne agencije sastavljene u jednu. Iako zakonska i sigurnosno-politička regulativa predstavljaju da je obavještajni rad zadatak svih uključenih u unutrašnju sigurnost, neko mora biti nosilac tog obavještajnog rada što je i slučaj sa Obavještajnom sigurnosnom agencijom u BiH. Prema odredbama Zakona, Agencija je Članom 1. definirana kao „civilno obavještajna sigurnosna institucije sa statusom nezavisne organizacije, koja je zadužena za prikupljanje, analizu i distribuciju obavještajnih podataka u svrhu zaštite sigurnosti, uključujući i suverenitet, teritorijalni integritet i ustavni poredak BiH.“ U organizacijskom smislu, OSA je povezana sa Vijećem ministara Bosne i Hercegovine, a parlamentarni nadzor rada Agencije se vrši preko Zajedničke sigurnosno-obavještajne komisije koju je formirala Parlamentarna skupština Bosne i Hercegovine.

Shema 5. OSA u sigurnosnom sistemu BiH (Cikotić, 2010: 52)

Sama Agencija ima i obavještajna i kontraobavještajna svojstva, zbog čega je u samom nazivu i dodana riječ *sigurnosna*. „Agencija ima široko definiranu ulogu koja je praktično povezana

sa svim ostalim strukturama sistema sigurnosti države, pri čemu se obavještajni podaci prikupljaju na teritoriju BiH i van nje u vezi sa prijetnjama koje ugrožavaju suverenitet, teritorijalni integritet, ustavni poredak, osnovu ekonomske stabilnosti kao i globalnu sigurnost zemlje.“ (Cikotić, 2010: 53)

Shema 6. Unutrašnja organizacija OSA Bosne i Hercegovine (<https://www.osa-oba.gov.ba/nadlb.html>)

Prijetnje koje ugrožavaju suverenitet države, a na koje će pažnju obratiti Agencija definisane su članom 5. Zakona o Obavještajno-sigurnosnoj agencije Bosne i Hercegovine, a one su: „terorizam, špijunaža, sabotaze, organizirani kriminal, trgovina drogom, oružjem i ljudima, oružje za masovno uništenje, zabranjene tehnologije, radnje kažnjive po međunarodnom humanitarnom pravu kao i djela organiziranog nasilja ili zastrašivanja nacionalnih ili vjerskih skupina u Bosni i Hercegovini. Da bi ostvarili sve ciljeve i izvršavale sve aktivnosti propisane zakonom, Agencija ima pravo koristiti operativna sredstva i metode.

Rad Agencije nije u potpunosti na profesionalnom nivou kako se od nje očekuje, jer još uvijek se gledaju etnički interesi. „Potpuna funkcionalnost Agencije, kao i drugih sigurnosnih struktura, će se postići kada politički i nacionalni ciljevi budu ostvarani kroz uspostavljanje organizacije i definiranje funkcije strukturalne cjeline, a ne direktnim miješanjem u način njenog funkcionisanja, pri čemu se, u namjeri ostvarivanja nacionalnih narušavaju profesionalni principi.“ (Cikotić, 2010: 221)

4.2.2 Civilna zaštita Bosne i Hercegovine

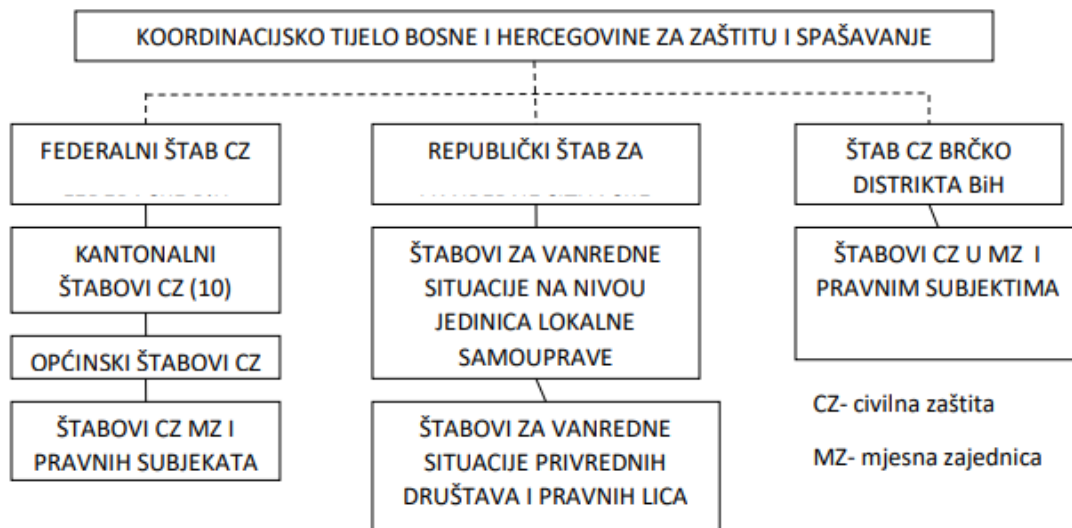
Civilna zaštita po svojoj namjeni i pripada savremenom sigurnosnom sistemu, pogotvo kada je riječ o savremenim prijetnjama sa kojima se susreće sigurnosni sistem. "Civilna zaštita je planski organiziran dio sistema zaštite od prirodnih i drugih nesreća koja obuhvata organiziranje, pripremanje i učešće građana, poduzeća i drugih pravnih lica i profesionalnih službi, organizacija i udruženja na zaštiti i spašavanja ljudi, materijalnih dobara i okoliša od prirodnih ili drugih nesreća, te njihovih posljedica." (Dautović, 2021: 254) Civilna zaštita ima svoje zadatke u miru i u ratu. Njen značaj u oba stanja je nemjerljiv po same građane. Kao organizacijsku strukturu Civilne zaštite Čamil Huseinbašić (1999: 63) ističe: „Samozaštitu građana, mjere zaštite i spašavanja, službe zaštite i spašavanja, jedinice Civilne zaštite i štabove i povjerenike Civilne zaštite“.

Kada govorimo o Civilnoj zaštiti Bosne i Hercegovine, najveći problem predstavlja decentralizovanost kako je slučaj i sa policijskim snagama da entiteti imaju svoje samostalne uprave. Napravljen je okvirni zakon kojim je napravljen neki pomak u samoj koordinaciji na državnom nivou, mada to u ovom slučaju ne utječe pretjerano na sami rad Civilne zaštite. Članom 11. Okvirnog zakona o zaštiti i spašavanju, propisuje se da Ministarstvo sigurnosti BiH koordinira aktivnosti u planiranju i djelovanju institucija i organa Bosne i Hercegovine u oblasti zaštite i spašavanja.

Shema 7. Sistem zaštite i spašavanja u BiH (Cikotić, 2010: 223)

Kao što vidimo (Shema 7) možemo i sami primjetiti tu decentralizovanost. Sami koordinacijski dio Civilne zaštite je organizovan zbog međunarodnih obaveza i saradnje, jer drugačije ne bi bilo načina da se entitetske jedinice pošalju za pomoć, obuku i slično. Razni su razlozi zbog kojih je ovakvo upravljanje iracionalno, konfuzno i neefikasno da odgovori na zadatke koji su vrlo kompleksni iz ovog domena. „Očigledno je da nema političke volje za takvom organizacijom civilne zaštite da se upravljanje njome obavlja sa državnog nivoa. To bi u ekonomskom smislu sigurno bilo racionalnije, jer je za potrebe zaštite i spašavanja neophodno imati savremena sredstva, koja je dosta skupa“. (Dinarević, 2008: 179) Samo stanje kada je riječ o sistemu zaštite i spašavanja ima i značajne mane, ne samo što se tiče funkcionisanja sistema, već i ozbiljne nedostatke i posljedice kada je upitanju uključivanje Bosne i Hercegovine u sami međunarodni sistem zaštite i spašavanja. Također još jedna ogromna mana može biti i u isporučivanju pomoći. Mogli smo svjedočiti situacijama koje su pokazale svu nefunkcionalnost ovog sistema, kao što je primjer avionske nesreće 2004. godine na entitetskoj liniji razgraničenja nadležnosti i gdje se desila velika konfuzija zbog nepostojanja sistema zaštite i spašavanja na državnom nivou. „Bespredmetno je u ovom kontekstu i razmatrati mogućnost, da na bazi reciprociteta strukture Civilne zaštite iz BiH učestvuju u pružanju pomoći ostalim učesnicima međunarodne razmjene iz ovog domena“ (Cikotić, 2010: 224)

Shema 8. Koordinacijsko tijelo BiH za zaštitu i spašavanje (Huseinbašić, 2009: 81)

Ali kao koordinirajuće tijelo predstavlja prvi nivo sistema zaštite i spašavanja u Bosni i Hercegovini. Članom 3. Okvirnog zakona, zaštita i spašavanje je od posebnog javnog interesa

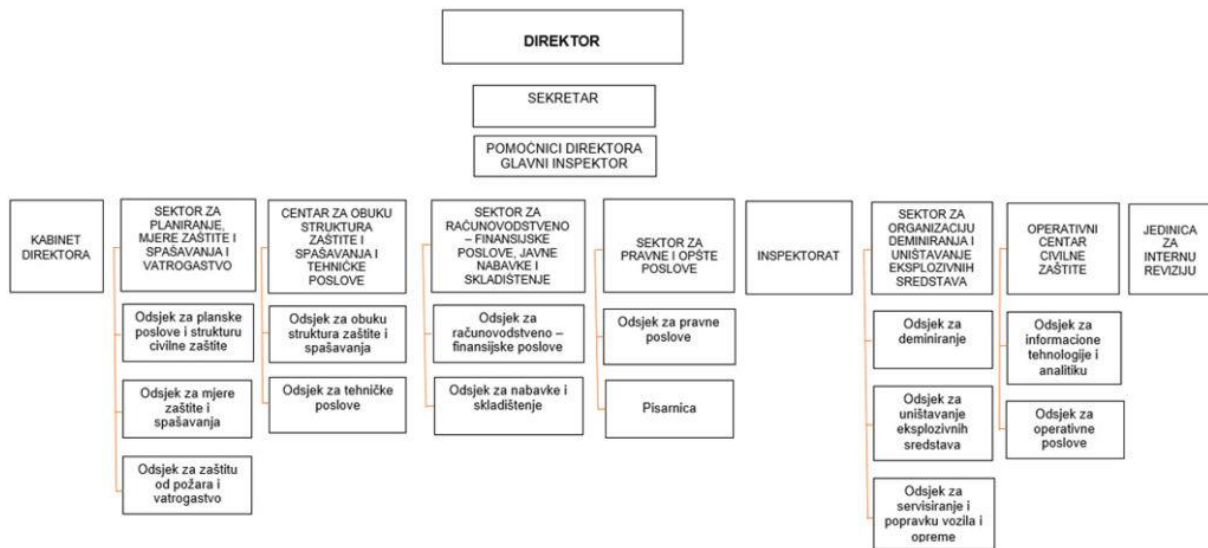
za Bosnu i Hercegovinu. Samim tim sva fizička i pravna lica u Bosni i Hercegovini dužna su provoditi ličnu i uzajamnu zaštitu, pružati pomoć i spašavati ljudske živote, materijalna i druga dobra na osnovu lične svijesti, savjestim relevantnih propisa i u skladu sa svojim mogućnostima i sposobnostima. „Institucije i organi Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko distrikta BiH, u okviru svoje nadležnosti u oblasti zaštite i spašavanja, provode zaštitu i spašavanje prema principu subsidiarnosti.“ (Dautović, 2021: 254) Također Oružane snage Bosne i Hercegovine pružaju pomoć civilnim organima kada je potrebno reagirati zbog prirodne ili druge nesreće u skladu sa Zakonom o odbrani Bosne i Hercegovine. Kada je riječ o pomoći Oružanih snaga BiH, imamo također situacije gdje lokalne civilne zaštite iskorištavaju zakon i ne žele da osnaže svoje kapacitete na nivou koji bi trebao biti, jer pomoć Oružanih snaga se može zahtjevati isključivo kada se iskoriste svi resursi koje imaju civilne zaštite.

Kada je riječ o drugom nivou, tu imamo Federalnu upravu civilne zaštite, na nivou Federacije Bosne i Hercegovine, na nivou Republike Srpske imamo Republičku upravu civilne zaštite RS-a i Služba za Civilnu zaštitu na nivou Brčkog Distrikta. U daljem radu prikazat ćemo zasebno svaku strukturu entitetskih sistema za zaštitu i spašavanje.

4.2.2.1 Federalna uprava civilne zaštite

Kada je riječ o Federalnoj upravi civilne zaštite Federacije Bosne i Hercegovine, ona je do 2000. godine bila u sastavu Federalnog ministarstva odbrane, kada je izdvojena i do danas djeluje kao samostalna uprava. Federalnim Zakonom o zaštiti i spasavanju ljudi i materijalnih dobara je uređen sistem zaštite i spašavanja ljudi, biljnog i životinjskog svijeta, materijalnih, kulturnih, historijskih i drugih dobara i okoliša od prirodnih i drugih dobara i okoliša od prirodnih nepogoda, tehničko tehnoloških, ekoloških i drugih nesreća ili ratnih opasnosti, prava i dužnosti građana i organa Federacije, kantona i općina, privrednih društava i drugih pravnih lica, te drugih pitanja od značaja za oblast zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća na nivou Federacije Bosne i Hercegovine po kojem djeluje Federalna uprava civilne zaštite. Najveći svoj doprinos u mirodnopskom stanju koje daje FUCZ jeste spašavanje i traženje lica u rijekama ili deminiranje. Kada je riječ o deminiranju postižu zaista odlične rezultate.

ORGANIZACIONA STRUKTURA FEDERALNE UPRAVE CIVILNE ZAŠTITE

Shema 9. Organizaciona struktura Federalne uprave civilne zaštite

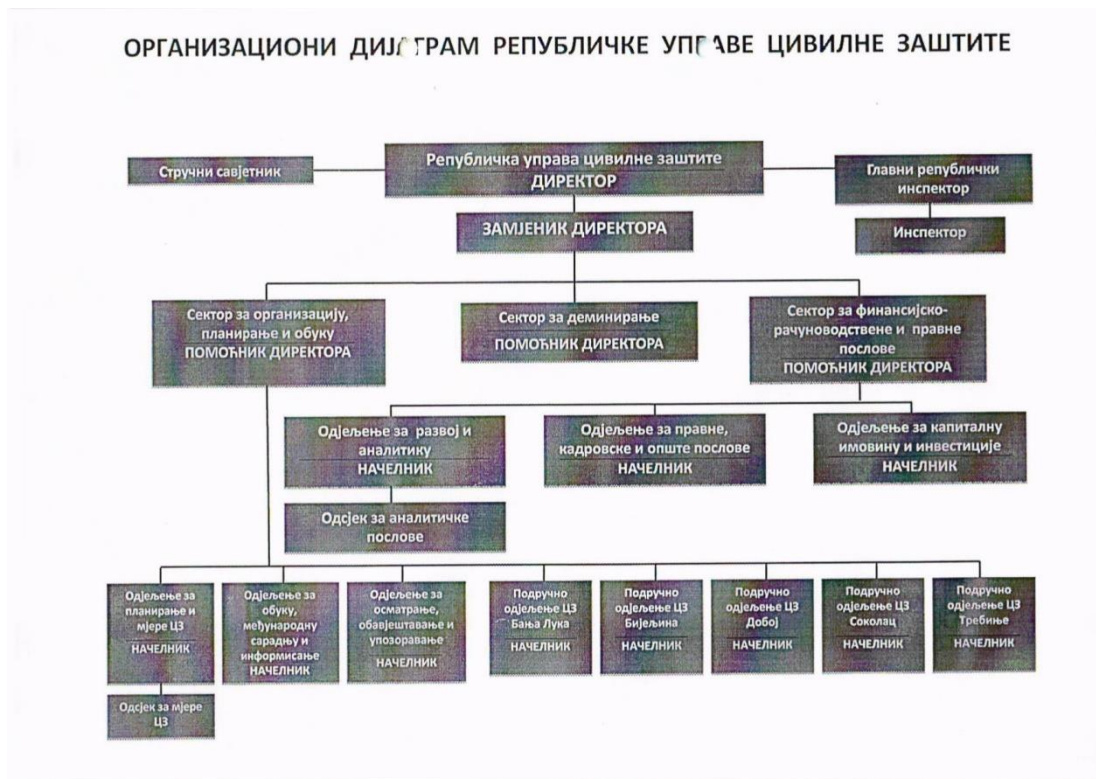
[\(http://www.fucz.gov.ba/organizaciona-struktura/\)](http://www.fucz.gov.ba/organizaciona-struktura/)

Federalna uprava civilne zaštite pod direktnom je strukturom Vlade Federacije Bosne i Hercegovine. Direktora Federalne uprave civilne zaštite imenuje Vlada Federacije Bosne i Hercegovine. Članom 26. Federalnog Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijanih dobara od prirodnih i drugih nesreća određene su oblasti u kojem domenu su definisani poslovi FUCZ, a najvažniji od tih su: izrađuje procjenu ugroženosti na teritoriji Federacije BiH, izrađuje federalni program razvitka zaštite i spašavanja od prirodnih i drugih nesreća Federacije BiH, organizira, priprema i obučava štabove, jedinice i povjerenike civilne zaštite i službe za zaštitu i spašavanje, ostvaruje međunarodnu saradnju u području zaštite i spašavanja, u skladu sa propisima i ovlastima državnih organa vlasti itd. Također u oblasti zaštite od požara i vatrogastvu djeluju po članu 13. Zakona o zaštiti od požara i vatrogastvu. Dok u oblastima deminiranja i uništavanja eksplozivnih sredstava, obavljaju poslove koji su utvrđeni Zakonom o deminiranju u Bosni i Hercegovini.

4.2.2.2 Republička uprava civilne zaštite Republike Srpske

Kao i FUCZ, tako je i Republička uprava civilne zaštite RS-a bila u sastavu entitetskog ministarstva odbrane do 1998. godine. Od 1998. godine do 2002. godine je djelovala kao samostalna uprava, a od 2002. godine pa do danas djeluje u sastavu Ministarstva unutrašnjih

poslova RS-a, gdje su joj povjereni naredni upravni i stručni poslovi: izrada programa civilne zaštite RS-a, predlaganje plana civilne zaštite RS-a, osmatranje, obavještanje i uzbunjivanje, pružanje stručne pomoći, inspekcijski nadzor u oblasti civilne zaštite, uklanjanje NUS-a itd. Republička uprava civilne zaštite RS djeluje po Zakonu o zaštiti i spašavanju u vandrednim situacijama.

Shema 10. Organizaciona struktura Republičke uprave civilne zaštite RS-a

(<https://ruczrs.org/>)

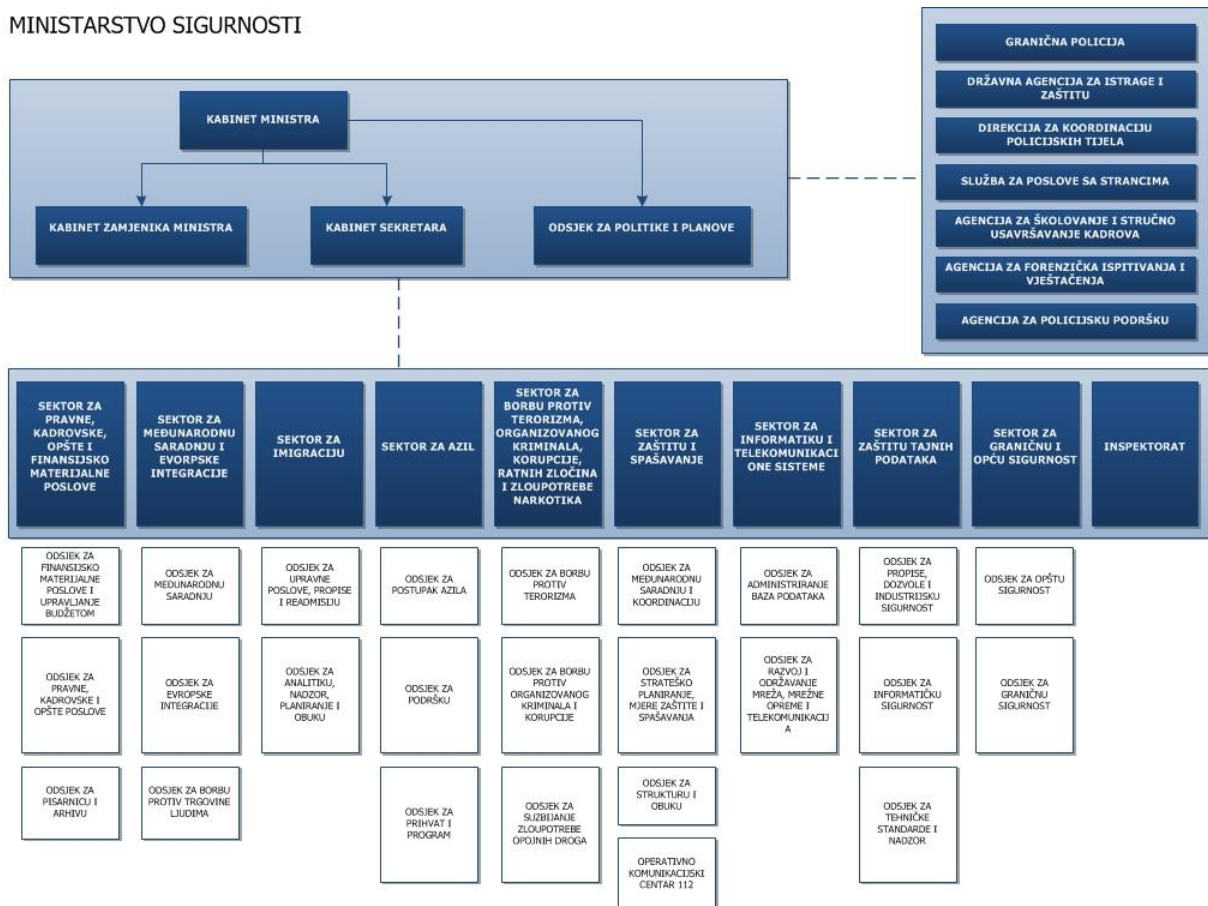
4.2.2.3 Služba za civilnu zaštitu Brčko distrikta BiH

Služba civilne zaštite funkcioniše u sklopu Odjela za javnu sigurnost Vlade Brčko distrikta BiH. U sklopu ovog odjeljenja civilna zaštita obavlja sve upravne i stručne poslove koje obavljaju i enitetski nivoi i također spadaju pod Okvirni zakon o zaštiti i spašavnju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u Bosni i Hercegovini. Kao pododjeljenje za zaštitu i spašavanje podjeljeno je na tri dijela i to odsjek za zaštitu od požara i spašavanja, odsjek civilne zaštite i odsjek za osmatranje, obavještanja i fizičko-tehničkog obezbjeđenja.

4.2.3 Policijske snage u BiH

Kada je riječ o policijskim snagama unutar Bosne i Hercegovine, kako se u radu naglašava, one pokazuju svu decentralizovanost sistema sigurnosti BiH. Policijske snage predstavljaju glavni stub unutrašnje sigurnosti i prvi su u kontaktu sa bosanskohercegovačkim društvom kao i stranim državljanima koji posjećuju Bosnu i Hercegovinu. Iako je bilo pokušaja 2004. godine za sprovedbu reforme policije u Bosni i Hercegovini, ona nikada nije učinjena. Tako da danas imamo 16 policijskih agencija koje djeluju na cijelom teritoriju Bosne i Hercegovine. Da bi funkcionisao savremeni sigurnosni sistem potrebna je jasna hijerarhija svih faktora sigurnosti, što u Bosni i Hercegovini nažalost nije slučaj. Kada je riječ o policijskim snaga u BiH one su podjeljene na tri zasebna nivoa.

Prvi nivo jeste državni nivo koji je u nadležnosti Ministarstva sigurnosti Bosne i Hercegovine, a koji predstavljaju Granična policija Bosne i Hercegovine, Državna agencija za istrage i zaštitu i Direkcija za koordinaciju policijskih tijela.

Shema 11. Organizacijska struktura Ministarstva sigurnosti BiH

(<http://msb.gov.ba/images/1213.jpg>)

Granična policija Bosne i Hercegovine zadužena je za nadzor i kontrolu graničnih prelaza u Bosni i Hercegovini. Državna agencija za istrage i zaštitu jeste agencija koja je oformljena za borbu protiv složenih oblika krivičnih djela iz nadležnosti Suda Bosne i Hercegovine, kao što su: organizirani kriminal, finansijski kriminal, ratni zločini, terorizam i slično. Dok je Direkcija za koordinaciju policijskih tijela prvobitno bila zamišljena kao spona između policijskih agencija na teritoriju Bosne i Hercegovine, kao što je ista radio veza i slično, međutim njeni današnji zadaci su osiguravanje određenih objekata i ličnosti bitnih za Bosnu i Hercegovinu, osiguranje stranih ambasada na području Bosne i Hercegovine i slično. Sve ove agencije postupaju po zakonima Bosne i Hercegovine, i za svoj rad odgovaraju Ministru sigurnosti BiH, koji dalju odgovornost ima prema Vijeću ministara Bosne i Hercegovine. Parlamentarni nadzor i kontrola policijskih snaga na nivou Bosne i Hercegovine vrši se putem Parlamentarne skupštine BiH i njihovih komisija za sigurnost. „U praktičnom smislu, ključni elementi političkog nadzora ministra sigurnosti se ostvaruje kroz Državni plan rada policije, u čijoj izradi učestvuju svi policijski organi BiH, i koji sadrži: opću sigurnosnu politiku BiH, opću politiku funkcionisanja policijske službe BiH, državne ciljeve i prioritete, te načine ostvarivanja pomenutih ciljeva, minimalne državne norme koje svi policijski organi moraju poštovati, kao i radne zadatke za svaki državni cilj u okviru ovog plana.“ (Cikotić, 2010: 212-213)

Kada je riječ o drugom organizacijskom nivou policijskih snaga u Bosni i Hercegovini tu imamo dva entitetska ministarstva unutrašnjih poslova: Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova i Ministarstvo unutrašnjih poslova RS-a, kao i policijsku organizaciju na nivou Brčko distrikta BiH – Policija Brčko distrikta BiH. Entitetska ministarstva unutrašnjih poslova iako se nalaze na istom nivou predstavljaju potpuno različite sisteme i ustrojstva.

Kada je riječ o policijskim snagama Brčko distrikta BiH, oni predstavljaju osnovni izvršni organ koji je zadužen za očuvanje sigurnog ogruženja na području cjelokupnog teritorija distrikta. Njihov sistem je centraliziran sa jasnom hijerarhijom u postupanju. (Shematski prikaz 12.) Zakon po kojem postupaju je Zakon o policiji Brčko distrikta BiH gdje je propisana stvarna, popuna i mjesna nadležnost na području distrikta. Policijom rukovodi Šef policije koji je direktno odgovoran Vladi Brčko distrikta BiH.

Na trećem organizacijskom nivou policijskih snaga se nalaze kantonalna ministarstva unutrašnjih poslova u Federaciji Bosne i Hercegovine. Treći nivo je u potpunosti decentralizovan, gdje imamo deset kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova koji postupaju potpuno samostalno i nemaju nikakvu hijerarhijsku podređenost Federalnom ministarstvu unutrašnjih poslova.

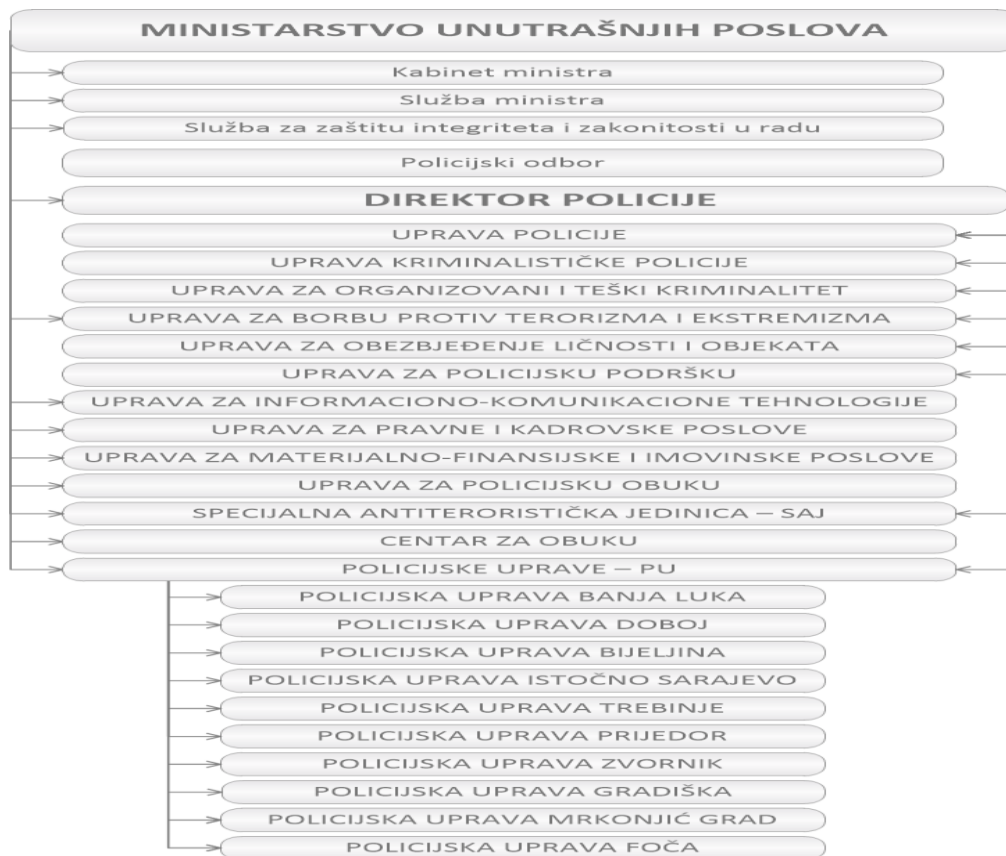
Shema 12. Organizacijska struktura Policije Brčko distrikta BiH (www.policijabdbih.gov.ba)

Također na federalnom nivou postoji i neki vid koordinacijskog tijela, gdje je Zakonom o policijskim službenicima FBiH propisano da Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova može poslove iz svoje nadležnosti povjeriti kantonalnim ministarstvima. „Postoji zajednička veza između kantonalnih ministarstava i Federalnog MUP-a koja se ogleda u uspostavi jedinstvenog funkcionalnog informacijskog i informatičkog sistema, te statističkoj obradi podataka prema standardiziranoj metodologiji, kao i formiranju zajedničke baze podatak iz oblasti unutarnjih poslova zasnovane na elektronskoj obradi podataka“ (Dautović 2021: 234)

Nadležnosti kantonalnih ministarstava su propisani kantonalnim zakonima o unutrašnjim poslovima i oni se odnose na zaštitu života i imovine te na praćenje rada policije. Veoma decetralizovan sistem doveo je do toga da su u većini slučajeva samo prepisani kantonalni unutrašnji zakoni sa federalnog nivoa kako bi se makar i u ovakvom decentralizovanom sistemu ne bi dešavala drastična razilaženja kod osnovnih propisa koji bi utjecali na same građane Federacije Bosne i Hercegovine i njih dovodili u zabunu. Sama struktura je u većini slučajeva pokazala svoju nefunkcionalnost i veliko je opterećenje za same porezne obaveznike, gdje bi veliki pomak bio samo uređenje policijskih struktura na nivou Federacije BiH, sličan sistemu Minisatrstva unutrašnjih poslova RS-a.

4.2.3.1 Ministarstvo unutrašnjih poslova Republike Srpske

Kada je riječ o Ministarstvu unutrašnjih poslova i Uprave policije RS oni predstavljaju jedini centralizovani sistem u sigurnosnom sektoru Bosne i Hercegovine. Već ranije smo spominjali da je cjelokupni sektor sigurnosti jako decentralizovan kada gledamo cjelokupnu sliku teritorija Bosne i Hercegovine, međutim u manjem bh. entitetu imamo jasno definisanu strukturu sigurnosnog sistema. Ministarstvo unutrašnjih poslova, kao i Uprava policije RS samostalno na teritoriji entiteta RS obavljaju zadatke propisane Zakonom o unutrašnjim poslovima RS-a. Također oni i imaju neki vid saradnje i koordinacije sa Državnom agencijom za istrage i zaštitu. Članom 4. Zakona o unutrašnjim poslovima RS-a propisani su operativno stručni policijski poslovima kojima se obezbjeđuje zaštita života i lično bezbjednost, ljudska prava i sloboda, zaštita svih oblika vlasništva, sprečavanje vršenja krivičnih djela, otkrivanje krivičnih dijela, pronalaženje, privođenje i predaja izvršilaca krivičnih djela i prekršaja nadležnim organima, održavanje javnog reda i mira, zaštita određenih ličnosti i objekata, obezbjeđenje javnih skupova i manifestacija, sigurnost i kontrola saobraćaja na putevima itd.

Shema 13. Organizacijska struktura MUP RS

(<https://mup.vladars.net/lat/index.php?vijest=struktura&vrsta=mup-rs>)

Imajući u vidu teritorijalni princip na kojem djeluje Ministarstvo unutrašnjih poslova RS-a, Uprava policije organizovana je tako što je podjeljena na deset policijskih uprava koje se sastoje od stanica javne bezbjednosti i policijskih stanica na općinskom nivou. Same policijske uprave i stanice su direktno podređene Upravi policije i Ministarstva unutrašnjih poslova RS-a. „Struktura MUP-a RS-a je centralizirana, s jasnom koordinacijom i subordinacijom u postupanju.“ (Dautović, 2021: 239)

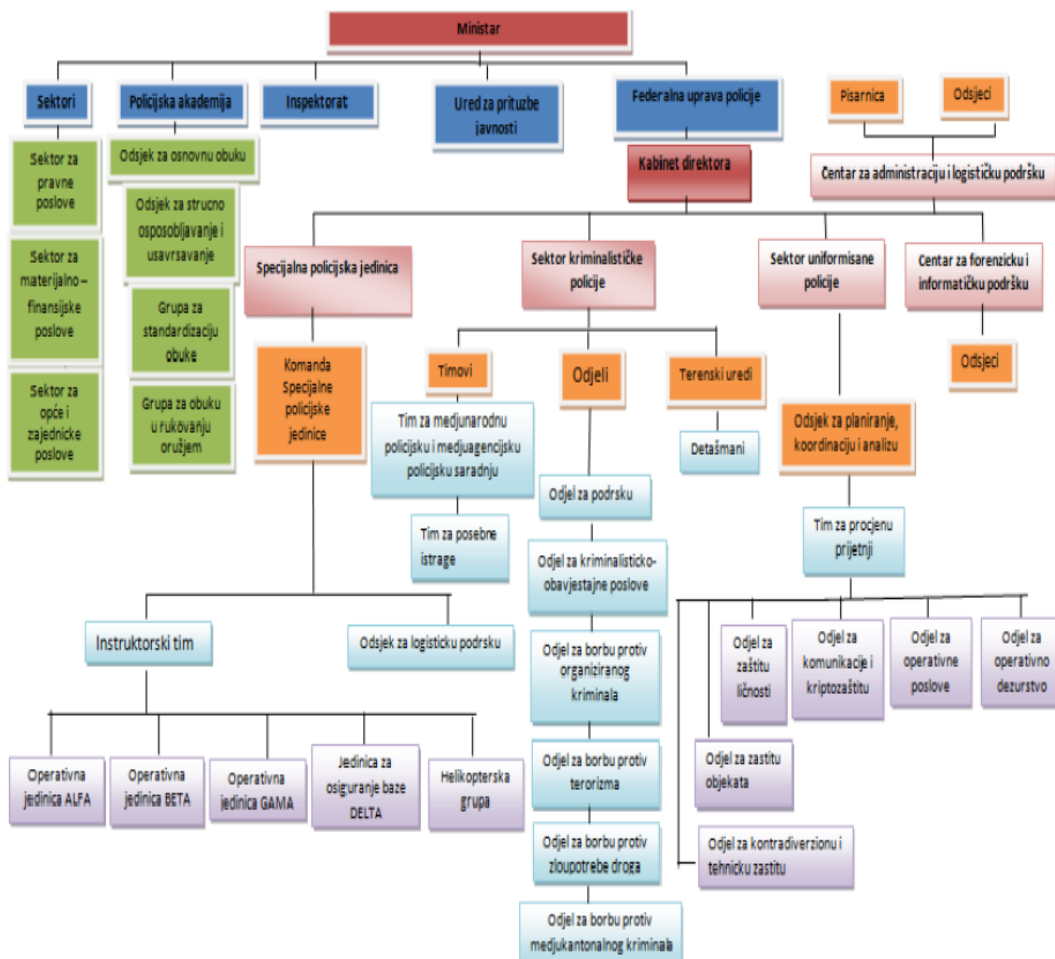
Shema 14. Organizacijska struktura Uprave policije RS-a

(<https://mup.vladars.net/lat/index.php?vijest=policija&vrsta=uprava-policije>)

Ključne jedinice koje su u sastavu Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije RS-a su: Jedinica žandarmerije, Uprava kriminalističke policije, Uprava za organizovani i teški kriminalitet, Uprava za borbu protiv terorizma i ekstemizma, Uprava za policijsku podršku, Jedinica za obezbjeđenje ličnosti i objekata, Specijalna antiteroristička jedinica. Demokratski nadzor i kontrola vrše se putem Narodne skupštine RS-a i Vlade RS-a. Međutim velika je zabrinutost samih građana da je sama Uprava policije RS-a pod kontrolom političkih moćnika, gdje se i gubi sama smisao, jer policijske agencije moraju biti nezavisne i u službi građana. Također veliki problem predstavlja i korupcija unutar same policijske uprave, koja daje veoma pogrešnu sliku o ovoj instituciji, iako imaju funkcionalnu i veoma operativnu strukturu, rezultati koje postižu su daleko od onoga što bi trebali da budu unutar jedne policijske agencije.

4.2.3.2 Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova

U skladu sa ustavnim uređenjem Federacije Bosne i Hercegovine, unutrašnji poslovi u Federaciji BiH u nadležnosti su Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova i deset kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova. U ovom slučaju Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova nema direktnu kontrolu nad kantonalnim ministarstvima i njihovim upravama. Sama unutrašnja sigurnost je, kako je već naglašeno, veoma decentralizovana i gdje ne postoji jasna hijerarhija na cjelokupnom teritoriju. Unutrašnji poslovi koji su u nadležnosti Federalnog ministarstva unutrašnjih poslova propisani su Zakonom o unutrašnjim poslovima FBiH, članom 3., a to su: sprječavanje i otkrivanje krivičnih djela terorizma, međukantonalnog kriminala, stavljanje u promet opojnih droga i organiziranog kriminala, te pronalaženje i hvatanje počinioca tih krivičnih djela i njihovo privođenje nadležnim organima; osiguranje određenih osoba i zgrada u Federaciji BiH; školovanje, stručno osposobljavanje i usavršavanje; stjecanje i prestanak državljanstva Federacije BiH.

Shema 15. Organizacijska struktura FMUP-a (Hadžović et al., 2013: 43)

Iako nema stvarnu nadležnost Federalno ministarstvo unutrašnjih poslova može davati i preuzimati zadatke od kantonalnih ministarstava kako je to propisano zakonom. Većina tih slučajeva se svodi više na dogovor, nego na naredbu. Kada govorimo o FMUP-u svakako najznačajni sektor jeste policijska akademija. U sklopu ove akademije svoja znanja stiču i usavršavaju polaznici svih kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova. Ovo je veoma bitan segment sigurnosti, gdje se mladi prvi put susreću sa ovim poslom.

Demokratski nadzor i kontrola nad Federalnim ministarstvom i Federalnom upravom policije se vrši putem Parlamenta Federacije Bosne i Hercegovine, kao i putem Vlade FBiH, gdje ministar i direktor FMUP-a i FUP-a direktno odgovaraju vladi.

U sklopu Federalne uprave policije imamo ključne sektore, a to su:

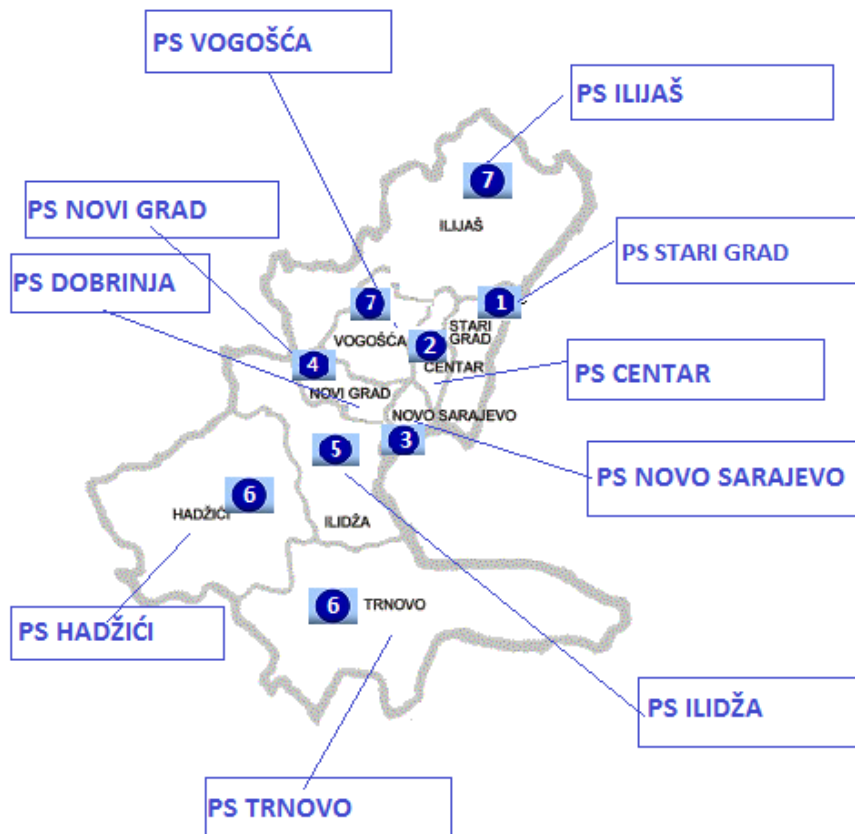
- a) Federalna istražna služba kriminalističke policije,
- b) Sektor za podršku,
- c) Sektor uniformisane policije,
- d) Specijalna policijska jedinica,
- e) Centar za forenzička ispitivanja, vještačenja istraživanja.

4.2.3.3 Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo

Jedno od deset kantonalnih ministarstava unutrašnjih poslova, jeste i Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo koje je najznačajnije u ovom istraživanju. Sama teritorijalna nadležnost Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo i Uprave policije jeste Grad Sarajevo i pet susjednih općina. Neki od osnovnih zakona po kojima djeluju jesu Zakon o unutrašnjim poslovima KS, Zakon o policijskim službenicima KS, Zakon o organizaciji organa uprave u FBiH, Zakon o krivičnom postupku FBiH itd. Članom 8. Zakona o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo propisane su nadležnosti MUP-a KS, a one su:

zaštita života i imovine, kao i drugih prava i sloboda utvrđenih ustavima u Bosni i Hercegovini; sprečavanje, otkrivanje i istraga krivičnih djela i prekršaja na području Kantona u skladu sa zakonom; poslovi i zadaci koji se odnose na održavanje javnog reda i mira; poslovi i zadaci koji se odnose na održavanje javnih okupljanja; osiguranje posebno određenih ličnosti i objekata Kantona; kriminalističko tehnička vještačenja; poslovi sigurnosti, kontrole i regulisanja saobraćaja na putevima Kantona, poslovi kontrole taksi vozila i vozača, te druge poslove sigurnosti u oblasti saobraćaja, utvrđene posebnim zakonom i podzakonskim aktima; saradnja sa drugim ministarstvima unutrašnjih poslova i drugim

Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo djeluju na području glavnog grada, samim tim možemo slobodno reći da imaju i najviše obaveza ka građanima i njihovoj sigurnosti jer rade na najfrekventnijem području. Uprava policije je podjeljena na sedam policijskih uprava. Svaka policijska uprava zasebno ima policijsku stanicu nadležnu pretežno za jednu općinu i odjeljenje kriminalističke policije koja djeluje u sklopu policijske uprave. Također vrijedno je istaći i Jedinicu za specijalističku podršku koja djeluje odvojeno od policijskih uprava i radi veliki posao kada je u pitanju obezbjeđivanja sigurnosti građana, sprječavanje navijačkih nereda i slično. Iako veliki broj policijskih službenika nedostaje, samo upravljanje i rukovođenje ovim ministarstvom i upravom jeste na zadovoljavajućem nivou, kada se uzme u obzir upravo taj nedostatak velikog broja policijskih službenika.

Shema 17. Raspored policijskih stanica Uprave policije KS
(<https://mup.ks.gov.ba/organizacija/nadleznost>)

Pandemija COVID-19

1. Pojava virusa COVID-19 u Kini

Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, 31.12.2020. godine, Kina je obavjestila ured SZO u Kini da postoje upale pluća kod pacijenata gdje je uzrok nepoznat, a da je to otkriveno u gradu Wuhan. (<https://covid19.who.int/>) Samo dva dana nakon toga, vlasti u Kini prijavljuju 44 slučaja oboljelih od upale pluća, gdje je uzrok nepoznat. U svim slučajevima uzrok same bolesti nije bio poznat, ali je klinička slika kod svih bila identična. Prema raznim medijskim izvještajima, kao izvor ove tada nepoznate bolesti, jeste pijaca u Wuhanu, koja je bila izolovana i smatra se početkom mjesta sa kojeg se širila bolest. Neke od prvih reakcija vlasti u Wuhanu bile su da se otkriju osobe koje su bile u kontaktu sa zaraženim osobama, dezinfekcija i deratizacija okoliša gdje su zaražene osobe boravile i slično. Najveći problem jeste bio što se brzo širila bolest, tako da je prva osoba koja je zaražena COVID-om 19 van Kine otkrivena na Tajlandu 13.1.2020. godine. Nakon prve smrti od ove bolesti, izvađen je uzorak virusa, gdje je SZO otkrila da se radi o novom soju korona virusa „19-nCOV“. Ovo je virus koji napada respiratorne organe i pravi problem građanima svake dobi. Širenjem na Tajland shvaćena je ozbiljnost jer je u periodu od 3.1. do 20.1.2020.godine preko 18 hiljada putnika putovalo iz Kine ka Tajlandu. Sve države koje imaju bliske konekcije sa Kinom su počele da prijavljuju slučajeve bolesti kod građana koji su bili u Kini ili imali s nekim kontakt. Odmah nakon Tajlanda, prvi slučaj je prijavljen u Japanu. Sve države pojavom virusa sprovodile su slične mjere, kao što su izolacija oboljelih građana, kao i osoba koje su bile u kontaktu s njima. Veliki broj ljudi je završavao u dvo-sedmičnoj izolaciji zbog kontakta sa zaraženim osobama.

Svjetska zdravstvena organizacija počela je veliku saradnju na globalnom nivou sa državama u kojima se pojavio novi virus COVID-19 kako bi što adekvatnije odgovorili na njega, i kako bi se pratilo širenje samog virusa. U tom trenutku je bilo 18 slučajeva van Kine u četiri države Tajland, Japan, Njemačka i Sjedinjene Američke Države gdje je zabilježen prenos s čovjeka na čovjeka. Održan je i globalni istraživački forum kako bi se pronašao odgovor na ovaj novi virus, gdje su se sagledali svi poznati detalji i utvrdio stepen rizika i slično. Na globalnom istraživačkom forumu u organizaciji Svjetske zdravstvene organizacije, ovaj virus dobija i svoje zvanično ime, a to je SARS-COV-2.

2. Širenje virusa COVID-19 izvan Kine

Kao što se već spomenulo, prva država u kojoj je potvrđena pojava virusa COVID-19 jeste Tajland. Nakon spoznaje da se je njihov državljanin koji je doputovao iz Wuhana zaražen, vlada Tajlanda je uvela, određene mjere kako bi pokušala da zaustavi širenje virusa. Na početku sve mjere u državama su bile slične, da se dešavalo da su građani govorili da države prepisuju jedna od druge mjere. Međutim sama nepoznanica je bio način prenosa virusa na početku i samim tim, koristile su se iste mjere kao što je izolacija osoba koje su bile u kontaktu sa zaraženom osobom, koje su koristile isti prevoz, sjedile u istim objektima i slično. Nakon Tajlanda, virus se pojavio i u Japanu. Japan je uveo niz mjera kako bi spriječio širenje virusa, jer je u tom periodu Nacionalna vlada Kine potvrdila mogućnost prenosa virusa sa čovjeka na čovjeka.

Neke od mjera koje je vlada Japana praktikovala i koje su praktikovane kasnije u drugim državama jeste:

- Karantin i mjere provjere povećane za putnike iz grada Wuhana od 7. januara;
- Nacionalni institut za infekcije je 16.januara, uspostavio interni PCR test za nCoV;
- Provođi se revizija procjene rizika od strane nacionalnog instituta za infekcije uključujući definiciju slučaja bliskih susreta;
- Poboľšana je komunikacija s javnim rizicima;
- Uspostavljanje hitne linije između različitih ministarstava u vladi itd;

Nakon samih saznanja za prenos virusa sa čovjeka na čovjeka, najučestaliji potez je bio „lock-down“, gdje je to bio u tom trenutku jedini logični potez, dok se ne pronađe lijek za ovaj virus. Sami „lock-down“ kao mjera vlada da spriječe širenje virusa, podrazumjevaio je kršenje osnovnih ljudskih prava, što je na kraju i dokazano sudski, ali u tom trenutku je donio i određen broj dobrih stvari.

Prema izvještajima Svjetske zdravstvene organizacije, 30.1.2022.godine, generalni direktor proglasio je COVID-19 hitnom medicinskom pomoći za javno zdravstvo što predstavlja najveći alarm u Svjetskoj zdravstvenoj organizaciji. (Situation report- WHO, no.1)

Svjetska zdravstvena organizacija je shvatila ozbiljnost i uspostavila je jednu vrstu globalne konekcije sa ostalim državama, jer virus više nije bio problem jednog društva, nego svih država, što se na kraju i ispostavilo tako.

Strateške ciljeve koje je Svjetska zdravstvena organizacija donijela za suzbijanje virusa jeste (Situation report-WHO, no.7):

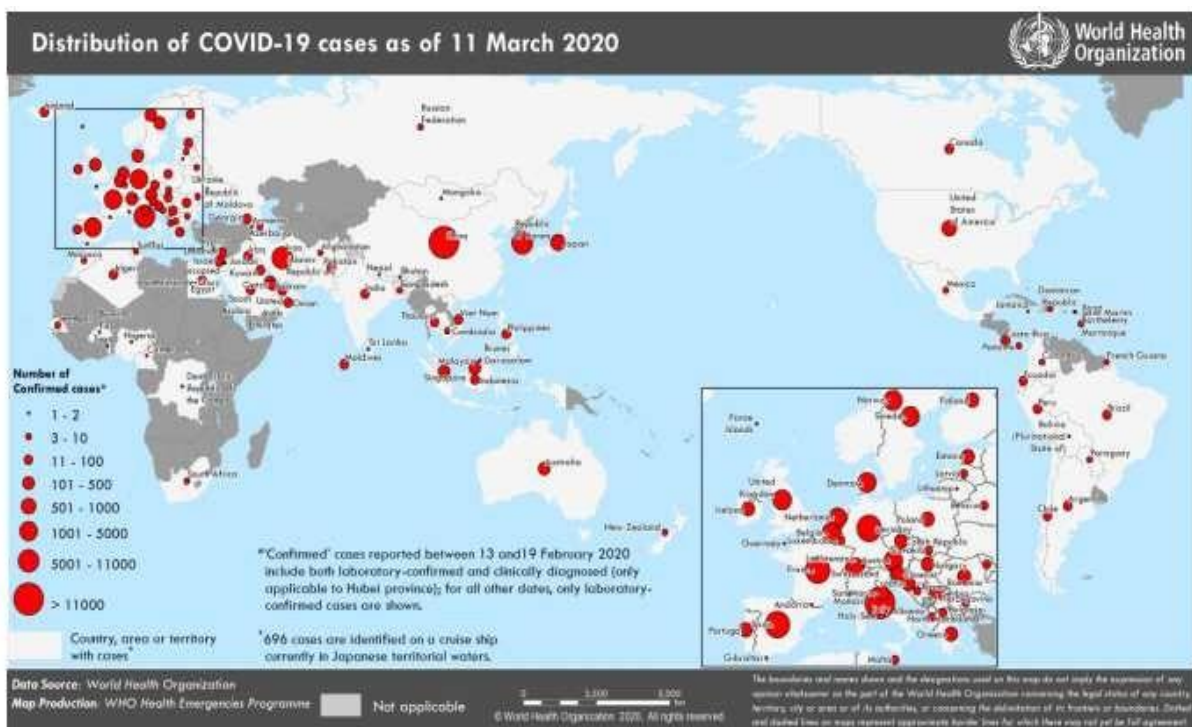
- Ograničiti prijenos s čovjeka na čovjeka, uključujući smanjenje sekundarnih infekcija među bliskim kontaktima i zdravstvenim radnicima, sprječavanje pojačanja prijenosa i sprječavanje daljnjih međunarodnih širenja izvan Kine;
- Rano identificirati, izolirati i zbrinuti pacijente, uključujući pružanje optimizirane skrbi za zaražene pacijente;
- Identificirati i smanjiti prijenos životinjskog izvora;
- Riješiti ključne nepoznanice u pogledu kliničke težine, opsega prijenosa i infekcije, liječenja mogućnosti i ubrzati razvoj dijagnostike, terapije i vakcinacije;
- Prosljeđivati kritične podatke o rizima i događajima svim zajednicama i suprostaviti se dezinformacijama;
- Minimalizirati socijalni i ekonomski utjecaj kroz multisektorska partnerstva.

Svjetska zdravstvena organizacija 11.3.2020. godine, na konferenciji za medije proglašava Pandemiju u svijetu. U trenutku proglašenja pandemije u svijetu je bilo preko 130 000 potvrđenih slučajeva zaraze virusom COVID-19. Savjeti u vrijeme proglašenja pandemije jesu bili da države rade što veći broj testiranja kako bi se pronašle zaražene osobe i tako spriječilo dalje širenje. Svjetska zdravstvena organizacija je konstantno radila tako što bi davala preporuke za određene mjere drugim državama.

Zbog velikog broja dezinformacija koji je vladao u svijetu, Svjetske zdravstvena organizacija je izdala veliki broj savjeta i preporuka u svojim situacionim izvještajima. „Ako se ne nalazite u području u kojem se širi SARS-COV-2 ili niste putovali iz područja u kojem se nalazi ili niste bili u kontaktu sa zaraženim pacijentom, rizik od zaraze je nizak. Razumljivo je da možda ćete se osjećati uplašeno zbog izbijanja virusa. Uzimajte činjenice iz pouzdanih izvora koji će vam pomoći da tačno odredite svoje rizike kako biste mogli poduzeti razumne mjere predostrožnosti. Tražite smjernice od SZO, vašeg nacionalnog tijela za javno zdravstvo ili vašeg poslodavca za tačne podatke o SARS-COV-2 i kruži li tamo gdje živite. Važno je biti informiran o situaciji i uzeti odgovarajuće mjere za zaštitu sebe i svoje porodice. Ako se nalazite u području gdje postoje slučajevi SARS-COV-2, morate ozbiljno shvatiti rizik od zaraze. Pratiti savjet SZO i smjernice nacionalnih i lokalnih zdravstvenih vlasti. Za većinu ljudi infekcija SARS-COV-2 uzrokovat će blagu bolest, međutim, neke ljude može jako razboljeti, a za neke može imati smrtonosni ishod. Stariji ljudi, i oni s već postojećim zdravstvenim problemima (poput kardiovaskularnih bolesti, hroničnih bolesti disajnog sistema ili dijabetes) su izloženi riziku od teške bolesti.“ (Situation report WHO, no.36)

3. Pandemija COVID-19

Kao što je već spominjano u radu, 11.03.2022. godine od strane Svjetske zdravstvene organizacije proglašena je pandemija COVID-19. Razlog proglašenja pandemije nalazi se u tome da se dvije sedmice nakon pojave virusa u Kini, broj zaraženih drastično povećao u Kini, ali i van Kine. Broj zaraženih u toj sedmici prema podacima sa stranice Svjetske zdravstvene organizacije, bio je 166,307 hiljada potvrđenih slučajeva zaraze. Najčešća preporuka bila je da države vrše što veći broj testiranja, kako bi se otkrivo izvor zaraze i spriječilo njeno širenje. (<https://covid19.who.int/>)

Mapa 1. Zemlje sa prijavljenim slučajevima zaraze na dan 11.3.2022.godine (Situation report, no.51)

Od same pojave virusa pa do proglašenja pandemije, naučnici su proveli razna istraživanja. Prvi rezultati koje su imali za samo širenje virusa, jeste da zaraza u težem obliku više utječe da osobe iznad 40 godina. Samim tim smjernice koje su dali bile su da se starije osobe trebaju zaštititi, i apelirano je na mlađu populaciju da smanji kretanja kako ne bi svoje starije ugrozili. Poštujući preporuke naučnika, Svjetska zdravstvena organizacija izdala je smjernice, gdje je tražila područsku lokalne zajednice kako bi uspjela zaštititi starije osobe bez određenih izolacija, stigmatizacije ili stavljanja u određeni ranjivi položaj. Veliki problem u tom trenutku je

predstavljalo i nepostojanje adekvatnog lijeka, već su korištene određene terapije koje su pokazivale određene pozitivne pomake kod osoba oboljelih od COVID-a 19.

Mnoge države su pokušale da ubrzano riješe sami problem zaraze, međutim to nije išlo onako kako su zamislili. Svi su znali da je potrebno stvoriti „imunitet stada“, kako bi se virus zaustavio, a to se postiže kada se većina populacije zarazi virusom ili se vakciniše. Vakcinacija tada nije bila opcija, jer istraživanja nisu bila dovoljno sprovedena za pravljenje vakcine i sve veće farmaceutske kompanije su krenule u utrku, kako bi napravile vakcinu protiv COVID-19. Da bi se na prirodan način stvorio „imunitet stada“ potrebno je određeno vrijeme, u ovom slučaju više godina, mada su neke države pokušale da u svojim državama pokušaju ne uvođenjem bilo kakvih mjera stvore „imunitet stada“, ali i to nije bilo od neke pomoći do pojave vakcine za COVID-19.

Države su počele zasebno uvoditi mjere, poštujući preporuke i instrukcije Svjetske zdravstvene organizacije, gdje su uvedena ograničenja kretanja, slobodu kretanja, ali i kretanja između država. Samo kretanja između država činilo se kao logičan potez u suzbijanju širenja virusa COVID-19. Pojedina istraživanja koja nemaju stav zvaničnih naučnika, kažu da ova vrsta mjere ima utjecaj samo na početku ili na kraju širenja virusa, i da je nažalost mjera zabrane putovanja iz Wuhana stigla prekasno.

Sve ove mjere proizvele su osjećaj nesigurnosti i nestrpljivosti građana. Uspostavom mjera došlo je do globalnog ekonomskog poremećaja zbog otkazivanja svih događaja, prestanka rada određenih firmi, ali dovelo je i do globalnog socijalnog poremećaja. Ograničena sloboda kretanja postala je novi način života svih građana na svijetu, koji su počeli da dijele istu sudbinu.

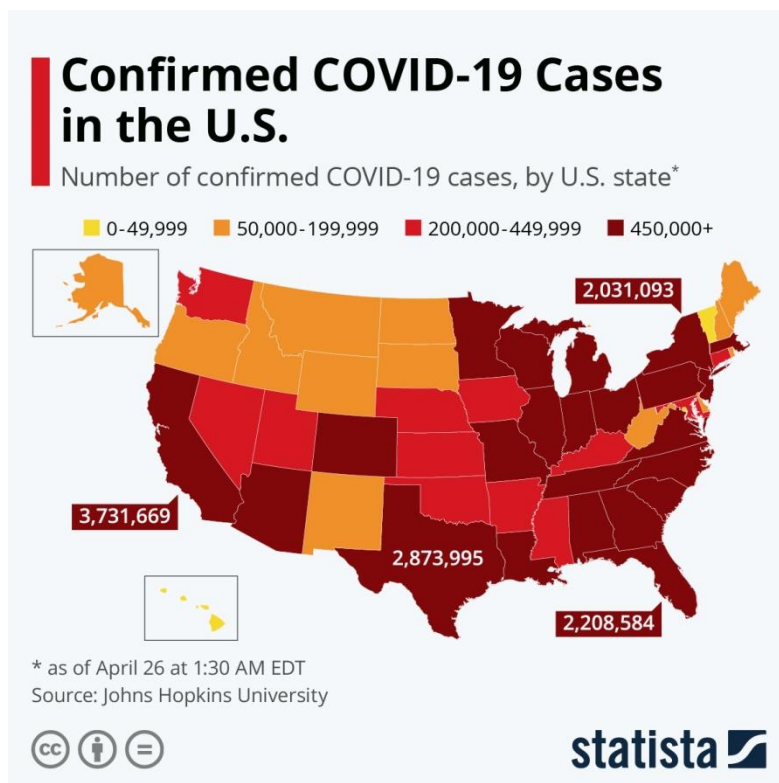
Veliki broj dezinformacija koji je kružio internetom, doveo je građane svih zemalja svijeta do velike panike. Svim državama prijetila je nestašica osnovnih životnih namirnica, jer su građani iz straha kupovali i više nego što im treba. Sam taj strah smatra se da je doveo i do indirektnih oboljenja od COVID-a 19. Veliki broj svjetske populacije počeo je patiti od svih vrsta psihičkih oboljenja.

Države su imale velike ekonomske probleme. Veliki broj radnih jedinica je zatvoren, zbog prevencije širenja virusa, krenuvši od škola, fabrika, ugostiteljskih objekata i tako dalje. Kina, kao i ostale velike sile poput Sjedinjenih Američkih Država, zemlje članice Evropske Unije, Rusije, suočavale su se sa istom prijetnjom i kretale se se ka najvećoj ekonomskoj krizi u historiji.

3.1 Pandemija COVID-19 u SAD-u

Prvi slučaj zaraze COVID-om 19 u SAD-u pojavljuje se 20.1.2020. prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, ovaj slučaj je potvrđen sereološkim testom. Predsjednik SAD-a Donald Trump 13.3.2020.godine proglašava nacionalnu izvanrednu situaciju, gdje na taj dan prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, SAD ima preko 27 hiljada potvrđenih slučajeva zaraze COVID-om 19. (<https://covid19.who.int/>) Jedan od prvih poteza Trumpove administracije bio je korištenje Zakona o odbrambenoj proizvodnji kako bi usmjerili industrije na proizvodnju medicinske opreme. Do 17.4.2020. godine savezna vlada odobrila je Deklaraciju o katastrofama za sve nivoe u SAD-u. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije 17.4.2020. godine prijavljeno je preko 14 hiljada smrtnih slučajeva prouzrokovanih virusom COVID-19, gdje su SAD premašile Italiju po broju smrtnih slučajeva koja je do tada imala najveći broj.

Sami državni i lokalni organi koji su bili zaduženi za suzbijanje širenja virusa, kao mjere su koristili zatvaranje škola, restorana, kina, pozorišta, otkazivanja velikih sportskih i kulturnih skupova, kao i zabrana okupljanja više od 50 građana na jednom mjestu. Veliki broj firmi koje su imale mogućnost su prešle na rad od kuće.

Mapa 2. Statistički prikaz broja zaraženih na području SAD do 26.4.2021.godine

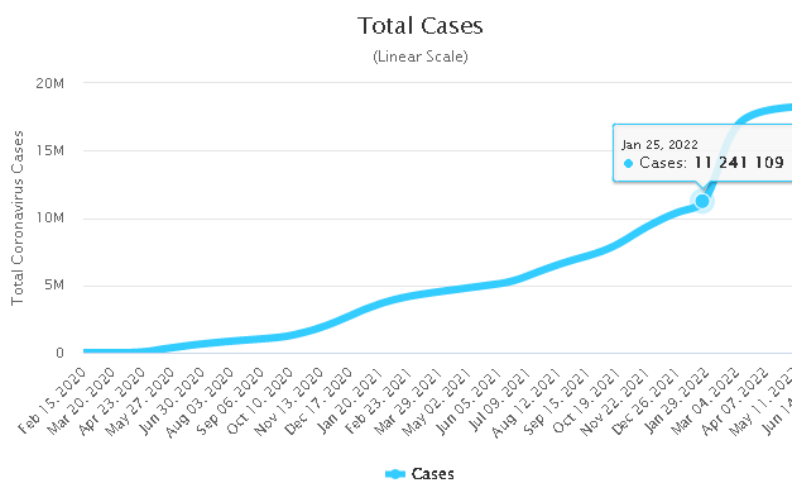
(<https://www.statista.com/chart/20978/coronavirus-cases-us-map/>)

Kada je u pitanju politički i tehnički dio odgovora na širenje virusa COVID-19 iz raznih istraživanja može se okarakterisat kao decentralizovan odgovor. Savezne države snosile su odgovornost za ekonomske pakete poticaja, a država je određivala krizne mjere kao i zdravstvene mjere.

Sjedinjene Američke Države su pretrpile ogromne finansijske, ali i ljudske gubitke tokom pandemije. Zvanični podaci Svjetske zdravstvene organizacije kažu da je u periodu od 20.1.2020. godine do 25.1.2022. godine u Sjedinjenim Američkim Državama potvrđeno ukupno 73.747, 984 zaraženih virusom COVID-19, od čega je 882.330 smrtnih slučajeva.

3.2 Pandemija COVID-19 u Rusiji

Kada je u pitanju strategija Rusije u borbi protiv virusa COVID-19, ona se nije razlikovala od ostalih država. Sve smjernice kao što su otkazivanje skupova, zatvaranje prostora gdje se okuplja veći broj ljudi, prebacivanje onih poslova koje je bilo moguće prebaciti na rad od kuće, radili su kao i ostale države. Prva pojava virusa u Rusiji bila je 31.1.2020. godine, kada je virus potvrđen kod dva građana Kine. Kao i druge države uveli su „lock-down“, gdje je bila ograničena sloboda i vrijeme kretanja. Neke preventivne mjere pored masovnog testiranja bile su i strožija kontrola granice sa Kinom. Rusija se razlikovala od ostalih država po tome što je institut Gamaleya počeo da proizvodi inekcije protiv virusa COVID-19, i tim je Rusija bila jedna od prvih koja je krenula sa procesom vakcinacije u svijetu. Broj zaraženih u Rusiji od same pojave virusa 31.1.2020. godine do 25.1.2022. godine narastao je na 11.241,109 onih koji su bili zaraženi virusom COVID-19, dok je njih 327.448 smrtno stradalo od posljedica COVID-a 19. (<https://covid19.who.int/>)

Shema 18. Grafički prikaz porasta potvrđenih slučajeva u Rusiji

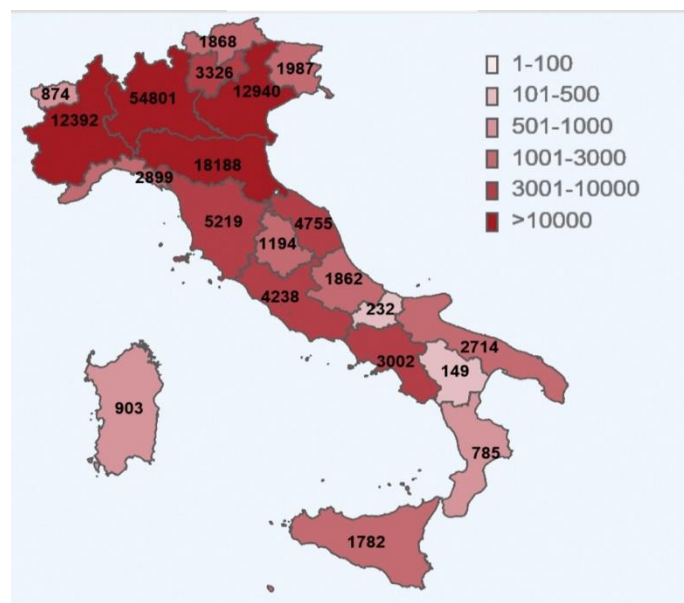
(<https://www.worldometers.info/coronavirus/country/russia/>)

3.3 Pandemija COVID-19 u Evropi

Prvi potvrđeni slučaj virusa COVID-19 u Evropi prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije bio je u Francuskoj. Tačnije u isto vrijeme potvrđena su dva građanina sa virusom, koja su doputovala iz Wuhana. (<https://covid19.who.int/>) Ured Svjetske zdravstvene organizacije u Evropi odmah je reagovao i izdao upozorenje i smjernice za sve evropske države kako bi pokušali da spriječe širenje virusa. Kao i u ostalim državama sve države sa područja Evrope koristile su iste smjernice kada su u pitanju mjere za sprječavanje širenja virusa COVID-19. To su bile „standardizovane“ mjere u to vrijeme kao zatvaranje svih objekata, firmi, škola, otkazivanje javnih skupova i ograničavanje slobode kretanja.

Francuska kao prva država sa područja Evrope koja je identifikovala virus kod svojih građana do 25.1.2022. godine imala je 18.311,268 potvrđenih zaraze COVID-om 19, od čega je 127.665 sa smrtnim posljedicama prouzrokovanim virusom.

Iako je Evropa specifična, jer su mnoge zemlje u Šengenu, gdje vlada potpuna sloboda kretanja između država bile su prinuđene da uvedu potpuni lockdown, i suspenduju dogovor jer je Evropa postala prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije najveće žarište virusa. Jedne od najveće posljedice kada je upitanju Evropa, pretrpila je Italija. Prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije od 29.1.2020.godine do 25.1.2022. godine u Italiji je ukupno potvrđeno 10.001,334 potvrđenih slučajeva virusa COVID-19, od čega je 143.875 imalo smrtni ishod.

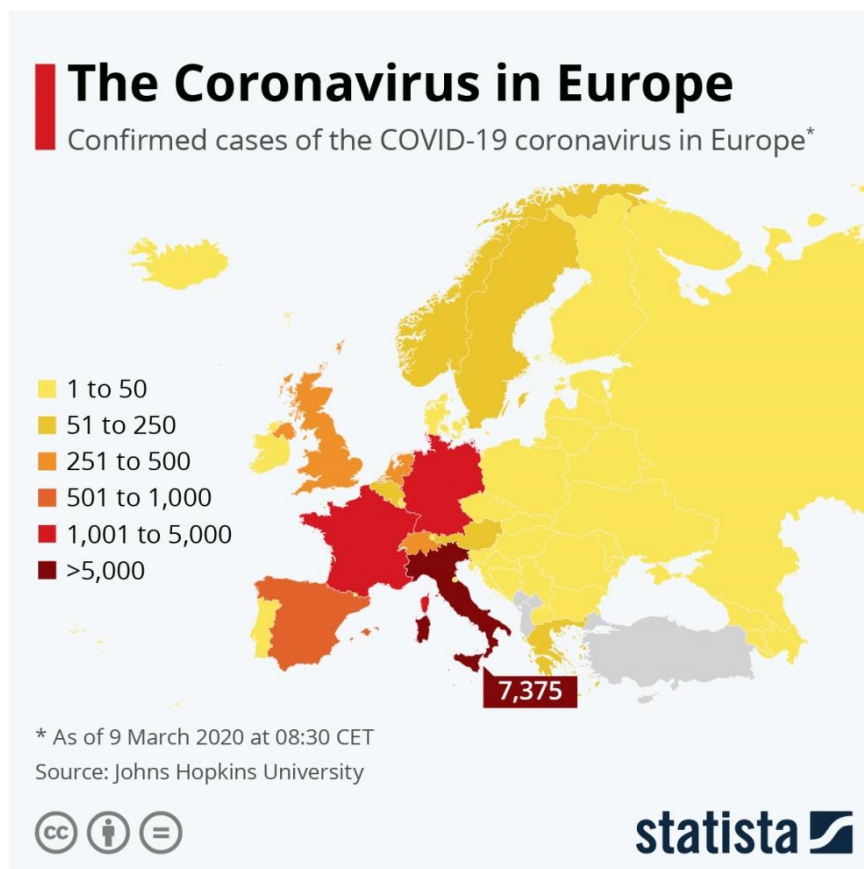

Mapa 3. Broj potvrđenih COVID-19 slučajeva u Italiji po regijama

(<https://www.jacc.org/doi/10.1016/j.jaccas.2020.03.012>)

U Evropi je isproban i drugačiji sistem mjera, Švedska je pokušala da zaustavi suzbijanje virusa na drugačiji način od ostalih zemalja tako što nije nametnula „lock-down“ i sve vrste distanciranja su bile na dobrovoljnoj bazi. Ova neobična strategija dobila je i podršku i osudu sa svih strana. Podršku zbog toga što nije kršila osnovna ljudska prava kao što su sloboda kretanja i vrijeme kretanja i sve je bilo na dobrovoljnoj osnovi. Šveđani su smatrali da će slobodnim pristupom, uspjeti da stvore „imunitet stada“ na prirodan način. Međutim dobili su potpuno drugi rezultat, Švedska je imala najveću stopu smrtnosti u odnosu na broj stanovnika. U periodu od 31.1.2020. godine kada je potvrđen prvi slučaj zaraze virusom COVID-om 19, do 25.1.2022. godine potvrđeno je 1.873.879 slučajeva zaraze COVID-om 19, gdje je 15.950 slučajeva sa smrtnih ishodom. (<https://covid19.who.int/>)

Njemačka kao država koja je ispoštovala sve mjere i preporuke Svjetske zdravstvene organizacije u svim oblicima, također je imala veliki broj zaraženih i smrtnih slučajeva prouzrokovanih virusom COVID-om 19. Prvi potvrđeni slučaj u Njemačkoj prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije bio je 4.1.2022. godine, nakon čega je taj broj do 25.1.2022. godine došao do 8.984,490 potvrđenih slučajeva zaraze virusom. Broj smrtno stradalih od posljedica COVID-a -19 je 120.626 građana Njemačke. (<https://covid19.who.int/>)

Mapa 4. Početak COVID-a -19 po državama Evrope

(<https://www.statista.com/chart/20964/covid-19-cases-europe-map/>)

3.4 Pandemija COVID-19 na Zapadnom Balkanu

Kada su u pitanju zemlje Zapadnog Balkana, njihov ekonomski i socijalni položaj u svijetu, bio je i bez COVID-a u lošem položaju. Pojavom virusa COVID-19 na površinu su izašle sve slabe tačke tih država, posebno kada je u pitanju zdravstvo i ekonomija. Također i sama kontrola i uspostavljanje mjera za suzbijanje virusa, teško su se sprovodile.

Mjere koje su bile na području Balkana, nisu se razlikovale od drugih država. Zatvaranje barova, restorana, kina, pozorišta, škola, prebacivanje poslova na rad od kuće, zabrana okupljanja, policijski sat, samo su od nekih mjera koje su bile korištene. Sve ove mjere korištene su da bi se spasili ljudski životi, međutim postoji i druga strana medalje.

Države Zapadnog Balkana su pretrpile velike ekonomske gubitke, kao i ostale države, međutim ovdje je to imalo veliki utjecaj jer su ekonomske prilike i prije pojave virusa bile na niskom nivou.

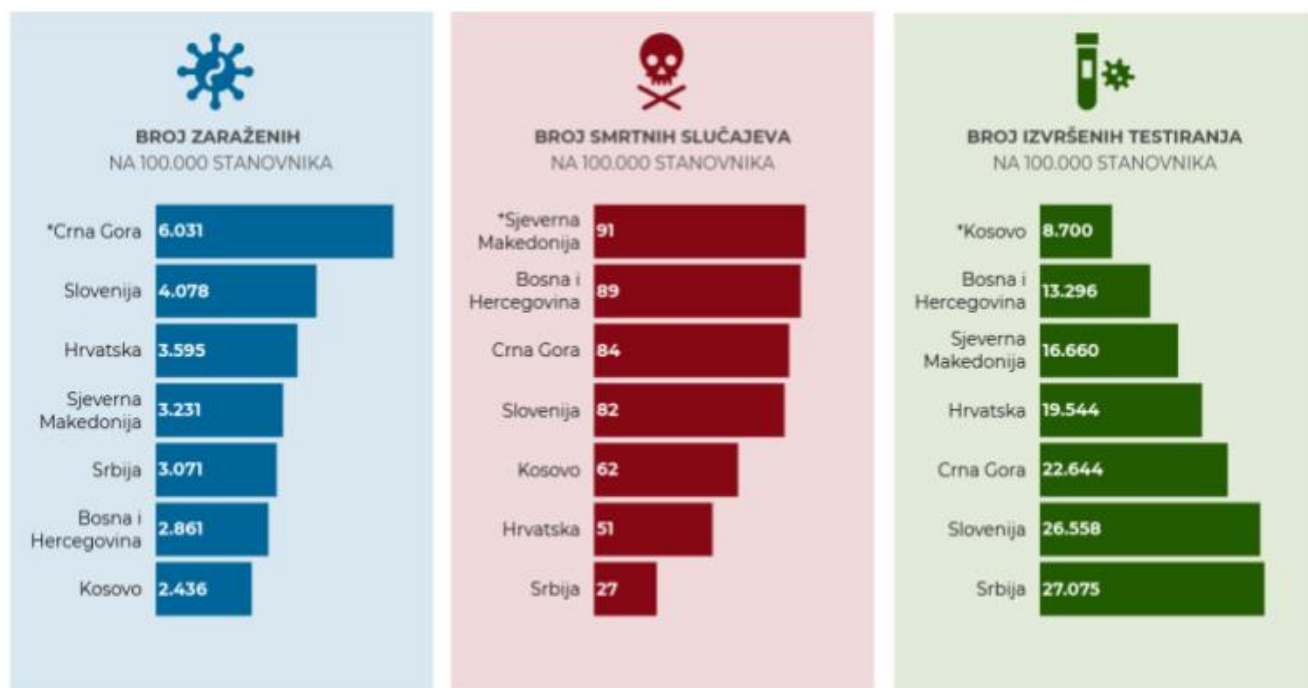
Jedan od prvih slučajeva pojave virusa na Zapadnom Balkanu jeste u Hrvatskoj. Prvi potvrđeni slučaj prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije bio je 25.2.2020.godine. A do 25.1.2022.godine broj osoba kod kojih je potvrđen virus došao je do 878,891 građana, od čega je 13, 451 sa smrtnim ishodom. Tokom pandemije Hrvatska kao turistička zemlja, zbog utjecaja određenih mjera za zabranu putovanja, pretrpila je velike ekonomske gubitke. (<https://covid19.who.int/>)

Najveći broj potvrđenih slučajeva na Zapadnom Balkanu prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, bilo je u Srbiji. Tačan broj potvrđenih slučajeva zaraze virusom COVID-19 jeste 1,559,946 građana Srbije. Broj smrtnih slučajeva uzrokovanih posljedicama virusa jeste 13, 306. (<https://covid19.who.int/>)

Slovenija je također država na Zapadnom Balkanu, gdje je zabilježen veliki broj potvrđenih slučajeva zaraze virusom, u odnosu na broj stanovnika. Prvi potvrđeni slučaj potvrđen je 4.3.2020.godine, a zaključno sa našim istraživanjem prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, broj potvrđenih slučajeva je 612,210 od čega je 6,340 sa smrtnim ishodom. (<https://covid19.who.int/>)

Također Sjeverna Makedonija je zabilježila veliku broj zaraženih osoba. Prvi potvrđeni slučaj u Sjevernoj Makedoniji prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije je bio 26.2.2020.godine. Taj broj je do 25.1.2022.godine došao je 256,987 potvrđenih slučajeva zaraze virusom. Broj smrtnih slučajeva u periodu istraživanja bio je 8,263 građanina Sjeverne Makedonije. Svi ovi primjeri kroz podatke pojedinih država Zapadnog Balkana pokazuju nam da je s obzirom na manji broj stanovnika, broj potvrđenih slučajeva zaraze virusom i broj

smrtnih slučajeva uzrokovan posljedicama virusa COVID-19 prouzrokovao velike probleme svim državama na Balkanu.

Shema 19. Tri glavna aspekta COVID-a 19 u prvoj godini pandemije

<https://balkans.aljazeera.net/interactives/2020/12/6/infografika-korona-u-regiji-najsmrtonosnija-u-bih>

Pored samih problema sa virusom, Zapadni Balkan je imao određenih problema kada je u pitanju sama vakcinacija građana. Dok su velike države uspjele odmah prilikom odobrenja Svjetske zdravstvene organizacije određenih vakcina da dobiju veliki broj doza za imunizacije, države Zapadnog Balkana su morale na razne načine da probaju da dodju do dovoljnog broja doza. Veliki broj vakcina za imunizaciju stanovništva na Zapadnom Balkanu, stigao je kao donacija. Prilikom vakcinacije na Zapadnom Balkanu veliki broj građana je išao van svoje matične države kako bi se vakcinisao u drugoj državi Zapadnog Balkana. Ovaj primjer prikazuje određenu brigu i pomoć samih država o svojim susjednim državama.

Mnogobrojne kompanije radile su i rade na proizvodnji vakcine za spriječavanje virusa COVID-19. Većina njih je korištena u zemljama Zapadnog Balkana, a neke od najpoznatijih su: Oxford University – Astrazeneca (dvije kompanije iz Velike Britanije), Sinofarm (Kineska kompanija), Pfizer-BioNtech (Američka i Njemačka kompanija), Moderna (Američka kompanija) i Sputnik V (Rusija).

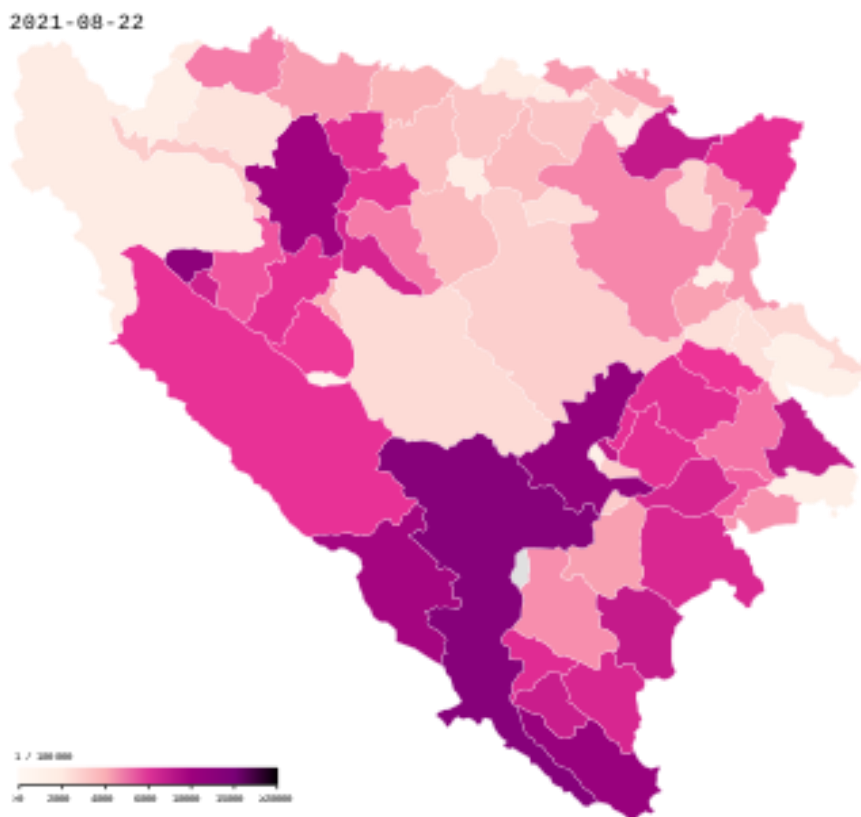
Veliki broj građana svih država Zapadnog Balkana je vakcinisano. Problem samom procesu vakcinisanja na Zapadnom Balkanu jeste slaba medijska i informacijska pismenost koja je

dovela do toga da je druga polovica građana odustala od vakcinacije zbog velikog broja dezinformacija, koje su se pojavile na svim online društvenim platformama.

3.5 Pandemija COVID-19 u Bosni i Hercegovini

Specifičnosti Bosne i Hercegovine, koje smo spominjali u prethodnom dijelu kada je bila riječ o sigurnosnom sistemu, također možemo prenijeti i na zdravstveni sistem. Decentralizovanost u svim sistemima u Bosni i Hercegovini pravi velike probleme u organizaciji bilo koje vrste. Sve slabosti zdravstvenog sistema pokazale su se za vrijeme pandemije. Tako da je za vrijeme pandemije izostao odgovor sa nivoa države. Sve vrste donošenja odluka kada je u pitanju situacija sa suzbijanje širenja virusa COVID-19, bile su na nivou entiteta i distrikta, što je često dovodilo do apsurdnih situacija.

Prvi potvrđeni slučaj zaraze virusom u Bosni i Hercegovini prema podacima Svjetske zdravstvene organizacije, bio je 5.3.2020.godine. (<https://covid19.who.int/>) Smatra se da je virus građanin donio iz Italije, gdje je boravio prije nego što je slučaj potvrđen. Do 25.1.2022.godine ovaj broj je došao do 334,141 ukupno zaraženih virusom, od čega je 14,085 završilo smrtnim ishodom.

Mapa 5. Broj COVID-19 slučajeva po regijama u Bosni i Hercegovini

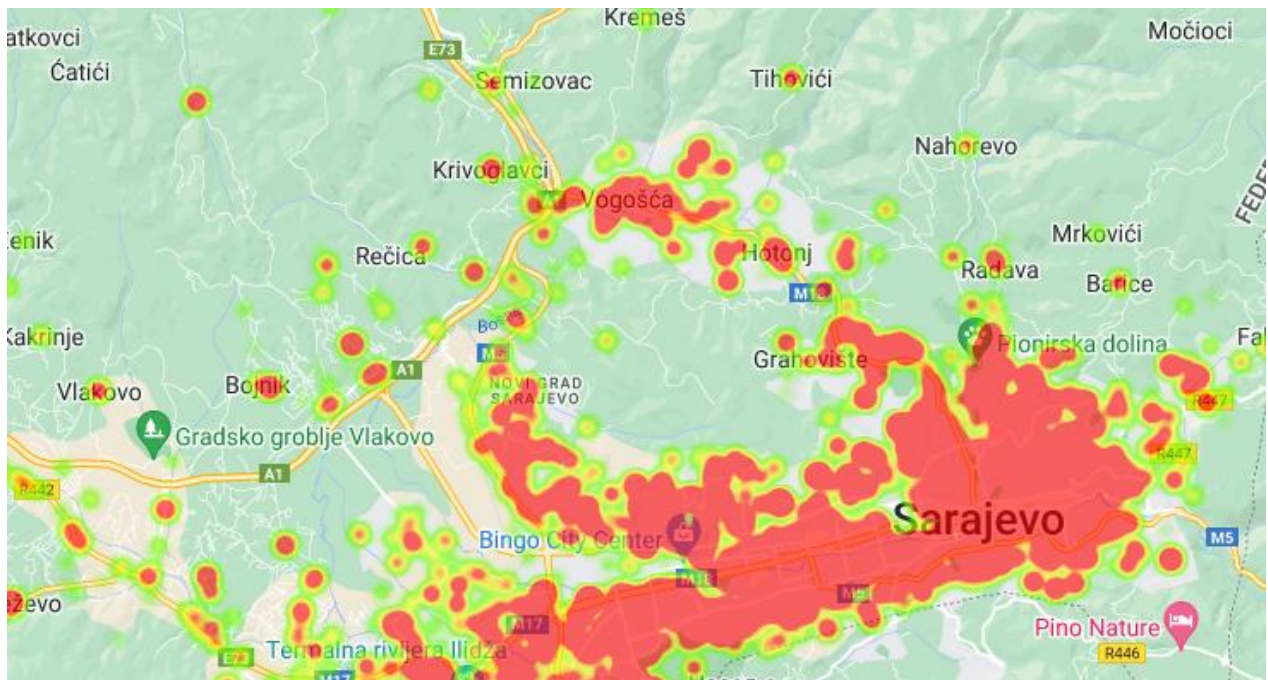
(<https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>)

Velikoj brojci zaraženih građana Bosne i Hercegovine, doprinijela je i sama vlast. Sistem koji je decentralizovan ne može ništa dobro donijeti, pogotovo u kriznim situacijama kakva je pandemija. Tako da je na prostoru Bosne i Hercegovine, s obzirom na njenu podjeljenost unutar države, pandemija pokazala sve slabosti sistema. Najveći problem u Bosni i Hercegovini za vrijeme pandemije jeste ne postojanje državnog organa koji je trebao odgovoriti na pandemiju, kada su u pitanju mjere za sprječavanje širenja virusa. Tako da smo u Bosni i Hercegovini imali 13 kriznih štabova koji su bili zaduženi za procjenu rizika i uspostavljanja mjera na dijelu teritorija za koji su zaduženi. Mjere koje su uvedene su također slične kao u svim drugim državama koje smo već spominjali. Kada je u pitanju Bosna i Hercegovina zbog dva različita entitetska krizna štaba dolazilo je do apsurdnih situacija. Jedna situacija koja posebno plijeni pažnju jeste da su u jednom entitetu uvedene mjere poput zabrane rada ugostiteljskih objekata, policijskog sata i slično, dok je u drugoj ulici koja pripada drugom entitetu sve funkcionisalo bez takvih mjera. Ovakvih primjera je bilo i previše, ali ovaj posebno pokazuje svu slabost decentralizovanog sistema za vrijeme pandemije COVID-19 virusa.

Također proces vakcinacije je sporo trajao, razlog tome jeste ne postojanje državnog organa za upravljanje krizom za vrijeme pandemije COVID-19. Svi procesi su otežano tekli kada je u pitanju nabavka vakcina. Većina vakcina koja je stigla u Bosnu i Hercegovinu bila je donacija od drugih država ili međunarodne zajednice. Pojedina medijska istraživanja doprinijela su tome da se otkrije najveća korupcija na Zapadnom Balkanu u Bosni i Hercegovini. Pojedinci su iskoristili situaciju sa pandemijom COVID-19, i slabost državnog organa da preko određenih entitetskih štabova vlast nabavi određenu medicinsku opremu, u ovom slučaju respiratore za pacijente koja je bila preplaćena i beskorisna. Također velika afera je bila i sa vanjskim bolnicama. Sve ove situacije dovele su do toga je Bosna i Hercegovina ugrozila vladinim odlukama veliki broj građana, što pokazuju podaci da je bila druga po broju smrtnih slučajeva na Balkanu. (Vidi shemu 19.)

Najveći broj potvrđenih slučajeva zaraze COVID-om 19 unutar Bosne i Hercegovine bio je u Sarajevu. Taj broj prema podacima Zavoda za javno zdravstvo iznosi preko 80 hiljada, dok je broj građana koji su umrli od posljedica zaraze COVID-om 19 preko 1850. (<https://www.covid-19.ba/>) Kanton Sarajevo ima velike bolničke kapacitete u odnosu na druge gradove i kantone širom Bosne i Hercegovine, međutim za vrijeme drugog vala pandemije COVID-19 stvorili si su se problemi sa nedostatkom kapaciteta. Možemo slobodno reći da su i građani Kantona Sarajevo žrtva decentralizovanog zdravstvenog sistema u Bosni i Hercegovini, jer se mnogo više očekivalo od glavnog grada kada je u pitanju rješavanje krize,

to jeste suzbijanje pandemije COVID-19. Kanton Sarajevo imao je poseban krizni štab za donošenje mjera na području svoje teritorije. Međutim morali su poštovati određene mjere koje je entitetski krizni štab donosio kao neposredno nadređeni organ. Sve je to uticalo i na medicinsku opremu i na sam sistem vakcinacije. Pored toga Kanton Sarajevo je samostalno organizovao i medijsku kampanju za vakcinaciju kako bi animirao stanovništvo da se što prije vakcinišu.

Mapa 6. Heat mapa Kantona Srajevo u periodu istraživanja

<https://covid19.ezoblak.ba/public/covidheatmap>

Djelovanje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19

1. Pojava virusa COVID-19 u Sarajevu

Prvi slušajevi koji su potvrđeni u Sarajevu desili su se 20.3.2020. godine. Tačnije tada su zabilježena tri slučaja na području glavnog grada Bosne i Hercegovine. Prvi određeni koraci koji su poduzeti za suzbijanje virusa doneseni su od strane Federalnog ministarstva zdravstva koje je 28.6.2020.godine dozvolila kantonalnim kriznim štabovima uvođenje restriktivnih mjera spram situacije u kantonu. Krizni štab Ministarstva zdravstva Kantona Sarajevo u skladu s tim 4.7.2020.godine donosi niz određenih naredbi, među kojima su:

- Nalaže se poslovnim subjektima, javnim ustanovama, javnim preduzećima, organima uprave na području Kantona Sarajevo da donesu i usvoje krizne planove pripravnosti, koji sadrže set svih higijensko-epidemioloških mjera, kao i preventivnih mjera, a preporučuje se da tamo gdje je god moguće i opravdano organiziraju rad od kuće ili odrede skraćeno radno vrijeme. Nepridržavanje mjera iz kriznih planova pripravnosti od strane uposlenika poslovnih subjekata, javnih ustanova, javnih preduzeća i organa uprave je kršenje Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti FBiH (Sl.novine FBiH br. 29/05).
- Nalaže se ograničavanje radnog vremena ugostiteljskim objektima do 24.00 sata uz striktno poštivanje epidemioloških mjera: dezinfekcija prostora, maksimalan boravak do 4 osobe za jednim stolom, razmak između stolova ne manji od 2 metra, redovno provjetranje i držanje otvorenih vrata i prozora tokom radnog vremena. Za ugostiteljske objekte pored navedenog preporučuje se da usluživanje gostiju bude u baštama i na otvorenom.
- Shodno promjeni epidemiološke situacije, kao i procjeni epidemiološkoga rizika, ograničava se broj osoba unutar zatvorenog prostora u grupi na maksimalno 50, a vani na maksimalno 100 osoba i to uz striktno poštivanje epidemioloških mjera: držanje fizičke distance i redovno obezbjeđivanje dezinfekcionih sredstava i zaštitne opreme.
- Javni skupovi u Kantonu Sarajevo na kojima se okuplja više od 100 učesnika, sukladno propisu o javnom okupljanju, moraju biti najavljeni, a detaljne instrukcije za održavanje istih će biti date shodno epidemiološkoj situaciji.
- Preporučuje se starijem stanovništvu i osobama sa hroničnim oboljenjima da maksimalno ograniče kretanja i upotrebu javnog gradskog prijevoza.

- Tokom boravka u zatvorenim prostorima, uključujući javne prostore, kao i korištenja javnog gradskom prijevozu obavezna je upotreba zaštitnih maski bez izuzetka, osim tokom boravka u ugostiteljskim objektima u skladu sa tačkom 2. ove Naredbe. Nepoštivanje ovih mjera je kršenje Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti FBiH (Sl.novine FBiH br. 29/05).
- Shodno promjeni epidemiološke situacije kao i procjeni epidemiološkoga rizika, sve osobe sa akutnim respiratornim simptomima ili povišenom tjelesnom temperaturom, potrebno je da ostanu kući, kontaktiraju nadležne Domete zdravlja Kantona Sarajevo, kako bi dobile savjet i instrukcije za dalje postupanje.
- Preporučuje se da se putovanja u dijelove BiH, kao i u susjedne zemlje, koje su posebno ugrožene zarazom novim koronavirusom odgode i svedu na najmanju moguću mjeru, u aktuelnoj epidemiološkoj situaciji.
- Nalaže se privatnim i javnim gerontološkim centrima, kao i socijalnim ustanovama koje zbrinjavaju osobe sa posebnim potrebama da potpuno obustave posjetu štíćenicima. Ulaz u pomenute institucije dozvoljen je službenim osobama u cilju obavljanja redovnih poslova i aktivnosti (medicinsko osoblje: Ijekari, tehničari, fizioterapeuti, laboranti i drugo medicinsko osoblje, zatim općinski službenici, službenici socijalnih službi, policijski službenici, notari i drugi) sa propisnom zaštitnom opremom (maske, rukavice, uz obavezna dezinfekciju i trijažu).
- Nalaže se svim obdaništima i produženim boravcima za školsku djecu, kako javnim tako i privatnim, u Kantonu Sarajevo, da odgajatelji i djeca koji imaju simptome respiratornih bolesti ili imaju povišenu tjelesnu temperaturu, ne dolaze u kolektive. Isto se odnosi na roditelje djece koja pohađaju obdaništa i produžene boravke, da ukoliko imaju simptome respiratornih bolesti ili povišenu tjelesnu temperaturu, ne dolaze u kolektive i ne dovode svoju djecu u obdaništa i produžene boravke. Nepridržavanje je kršenje Zakona o zaštiti stanovništva od zaraznih bolesti FBiH (Sl. novine FBiH br. 29/05). (vlada.ks.gov.ba)

Sve ove naredbe donosile su se sa rokovim trajanja od 15 dana, gdje je bilo ostavljeno određeno vrijeme za restriktivnije mjere u koliko ove ne donesu željene rezultete. Na sjednici Vlade Federacije Bosne i Hercegovine 16.3.2020. godine na osnovu Člana 24. Tačka 11. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara, na teritoriji Federacije BiH, proglašeno je stanje nesreće zbog opasnosti širenja virusa COVID-19. (fbihvlada.gov.ba)

2. Aktivnosti Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19

Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo u vrijeme pandemije COVID-19 susretali su se sa velikim brojem zadataka. Pored redovnih aktivnosti koje su obavljali, također su imali i nove zadatke koje je prouzrokovala pandemija COVID-19. Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije Kantona Sarajevo su pruža jedan vid asistencije Kriznom štabu Kantona Sarajevo koje je funkcionisalo kao odgovorno tijelo u borbi protiv širenja virusa.

Pojavom virusa COVID-19 ne samo da je promjenjen opis poslova, već i način rada čitavog sigurnosnog sistema. Mnogi poslovi su se mogli obavljati od kuće ili je pronađena neka druga alternativa, međutim policijski službenici su uz velike promjene čitavog sistema nastavili raditi svoj posao. Sam broj uposlenika Ministarstva unutrašnjih poslova i policijskih službenika Uprave policije Kantona Sarajevo nije u skladu s onim što sistematizacija predviđa. Ukupan broj uposlenika jeste oko 1600, od toga je broj policijskih službenika 1323. Predviđen broj uposlenika Uprave policije Kantona Sarajevo jeste 1729, što nam pokazuje da nedostaje 406 policijskih službenika, kako bi Uprava policije radila u punom kapacitetu. Prema strategiji Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo, navode da je predviđeno 418 policijskih službenika na 100,000 građana, a trenutni omjer u Kantonu Sarajevo jeste 319 policijskih službenika na 100,000 građana. Evidentan je nedostatak i po ovim podacima, gdje nedostaje 99 policijskih službenika kako bi se aktivnosti obavljale punim kapacitetom.

Ovaj broj nam pokazuje da je Uprava policije KS i prije pandemije imala problem sa samim upravljanjem i rukovođenjem. Kao što smo već spominjali pojavom pandemije nisu prestali ni osnovni problemi i zadaci policijskih službenika, već su imali dodatne zadatke kao što je provjera građana koji su imali rješenje o izolaciji, sprječavanje okupljanja većeg broja građana, kao i drugi.

Neke od naredbi Kriznog štaba Federacije Bosne i Hercegovine i Kantona Sarajevo po kojima su postupali i koje su kontrolisali uposlenici Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo su :

- Naređuje se obavezno propisno nošenje zaštitnih maski preko usta i nosa za zaštitu respiratornog sistema, u zatvorenom i otvorenom prostoru, osim sportista na utakmicama, treninzima i sportskim aktivnostima, vozača na biciklu, električnom romobilu i motociklu, kao i druga izuzeća shodno preporukama i smjernicama Zavoda

za javno zdravstvo Federacije Bosne i Hercegovine i Zavoda za javno zdravstvo Kantona Sarajevo.

- Dozvoljeno je okupljanje ljudi na određenom prostoru na području Kantona Sarajevo pod sljedećim uslovima;
 - ne više od 30 osoba u zatvorenom prostoru,
 - ne više od 60 osoba na otvorenom prostoru.
- Nalaže se svim posjetiteljima javnih skupova na otvorenom u Kantonu Sarajevo, ukoliko nije moguće obezbijediti propisanu distancu od najmanje 2 metra, obavezno kontinuirano nošenje zaštitne maske. Na javnim skupovima u zatvorenom prostoru obavezno je nošenje zaštitnih maski svo vrijeme trajanja skupa.
- Naređuje se Federalnoj upravi za inspekcijske poslove da, u cilju sprječavanja širenja koronavirusa (COVID-19) na području Federacije Bosne i Hercegovine primjenjuje Proceduru zdravstvenog nadzora svih putnika u međunarodnom prometu kao odgovor na pojavu koronavirusa (COVID-19) koji ulaze u Bosnu i Hercegovinu preko graničnih prelaza na području Federacije BiH.
- Naređuje se privremeno obustavljanje pružanja usluga u ugostiteljskim objektima svih kategorija (restorana, pizzerija, slastičarni, ćevabdžinica, čajdžinica, fast food...) na području Federacije Bosne i Hercegovine.
- Naređuje se privremena obustava pružanja usluga u frizerskim i kozmetičkim salonima i igraonicama na području Federacije Bosne i Hercegovine.
- Naređuje se obustava javnog linijskog i vanlinijskog prijevoza putnika u cestovnom i željezničkom prijevozu na području Federacije Bosne i Hercegovine.
- Naređuje se privremena obustava pružanja usluga za: kina, muzeje, pozorišta, koncertne dvorane, umjetničke galerije, javne bazene i kupališta, sportske i rekreacijske centre i slično na području Federacije Bosne i Hercegovine.
(vlada.ks.gov.ba)

Sve ove naredbe koje su izdate i nad kojima je Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije Kantona Sarajevo imala nadzor izdate su na osnovu člana 108. Zakona o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća („Službene novine Federacije BiH“, br: 39/03, 22/06 i 43/10), te člana 18. Poslovnika o radu Federalnog štaba civilne zaštite br. 11-49/1-483-3/11 i Odluke Vlade Federacije Bosne i Hercegovine o

proglašenju nesreće uzrokovane pojavom koronavirusa (COVID-19) na području Federacije BiH.

Naredba koja je izazvala najviše reakcija kod građana bila je naredba o nošenju zaštitnih maski. Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova u provođenju naredbe postupala je u skladu sa odredbama člana 8. Stav (5) tačka m), a u vezi člana 13a. Zakona o prekršajima protiv javnog reda i mira („Službene novine Kantona Sarajevo“. Br. 18/07, 7/08 i 34/20). Broj sankcionisanih građana Kantona Sarajevo koji su kažnjeni zbog ne nošenja zaštitnih maski preko usta i nosa jeste oko 2.845 građana. Pored naredbi o maskama, bila je i zabrana kretanja u određenom periodu, koje je izdao krizni štab.

Uprava policije i Ministarstvo unutrašnjih poslova djelovali su po ovim naredbama i u skladu s njim sankcionisali građane. Međutim određeni broj građana koji se nije slagao s tim je podnio žalbu protiv odluka Kriznog štaba Federacije Bosne i Hercegovine, kao i Kriznog štaba Kantona Sarajevo Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine. Ustavni sud Bosne i Hercegovine je donio odluku gdje je utvrđeno da naredbe kriznih štabova krše prava na „privatni život“ iz člana II/3.f) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 8. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, te prava na slobodu kretanja iz člana II/3.m) Ustava Bosne i Hercegovine i člana 2. Protokola broj 4 uz Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. (ustavnisud.ba) Nakon ove odluke Ustavnog suda Bosne i Hercegovine veliki broj građana je tražio odluku suda ukoliko bi bili sankcionisani, i većina je bila oslobođena krivnje iz razloga što naredbe kriznih štabova nisu bile u skladu sa zakonskim odredbama.

Pored svih ovih odluka i zakonskih prepreka o sprovođenju naredbi, policijski službenici su imali veliki problem sa provjerom osoba u samoizolaciji, taj se zadatak obavljao telefonskim pozivima ili odlaskom na adresu kako bi se utvrdio boravak osobe na adresi. Veliki broj prepreka je bio ispred policijskih službenika za vrijeme pandemije, povećanje obima posla i zadataka pored redovnih poslova, iziskivalo je veliki napor i onako malog broja policijskih službenika koji rade u Upravi policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo.

Uprava policije Kantona Sarajevo vršila je kontinuiranu kontrolu lica kojima su od strane sanitarnih inspektora Kantonalne uprave za inspekcijske poslove i Ministarstva zdravstva zdravlja Kantona Sarajevo izrečene mjere ograničenog kretanja/ izolacije. Prema podacima

Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo vremenskom periodu od 15.1.2021.godine do 21.1.2021. godine, broj kontrolisanih lica bio je 1029, dok je ukupan broj izvršenih obilazaka-kontrola u toj sedmici iznosio 3222. U ovom periodu nije bilo zabilježeno bilo kakvo kršenje to jeste nepostupanja po rješenju. Kako je pandemija imala svoje valove, tako su ti valovi utjecali i na sami obim posla policijskih službenika kada je u pitanju kontinuirana kontrola. Broj preduzetih radnji od strane policijskih službenika Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo na kontroli poštivanja mjera ograničenja/izolacije od strane nadležnih organa povećao se u periodu od 5.3.2021.godine do 11.3.2021.godine.

Broj kontrolisanih lica u toku ove sedmice bio je 5764, dok je ukupan broj izvršenih obilazaka bio 17564. U ovom periodu zabilježeno je i 6 lica koja nisu postupala po rješenju i kršila su izolaciju.

3. Statistički podaci gradskih policijskih stanica Uprave policije Kantona Sarajevo

Na području Kantona Sarajevo imamo 8 policijskih stanica u sklopu Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo. Njihovo djelovanje je raspodjeljeno po opština. Podatke koje nam je ustupilo Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo odnosi se na sve policijske uprave unutar Uprave policije Kantona Sarajevo.

Prva policijska uprava – Stari grad

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 2150
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 2150
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 13500
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 9
5. Broj oboljelih policijskih službenika: 64
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 64
7. Broj preminulih policijskih službenika: 0
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 940 prekršajnih naloga.

Druga policijski uprava- Centar

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 4000
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 4000
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 12500
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 13
5. Broj oboljelih policijskih službenika: 45
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 44
7. Broj preminulih policijskih službenika: 1
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRiM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 1020 prekršajnih naloga.

Treća policijska uprava- Novo Sarajevo

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 2700
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 3547
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 30154
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 7
5. Broj oboljelih policijskih službenika: 72
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 71
7. Broj preminulih policijskih službenika: 1
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRiM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 470 prekršajnih naloga.

Četvrta policijska uprava- Novi Grad

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 5843
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 7420
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 33876
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 47
5. Broj oboljelih policijskih službenika: 29
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 29

7. Broj preminulih policijskih službenika: 00
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRiM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 1347 prekršajnih naloga.

Peta policijska uprava- Ilidža

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 11250
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 11250
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 18430
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 8
5. Broj oboljelih policijskih službenika: 32
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 31
7. Broj preminulih policijskih službenika: 1
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRiM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 634 prekršajnih naloga.

Šesta policijska uprava- Hadžići i Trnovo

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 1547
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 1547
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 8140
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 7
5. Broj oboljelih policijskih službenika: 43
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 42
7. Broj preminulih policijskih službenika: 1
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRiM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 380 prekršajnih naloga.

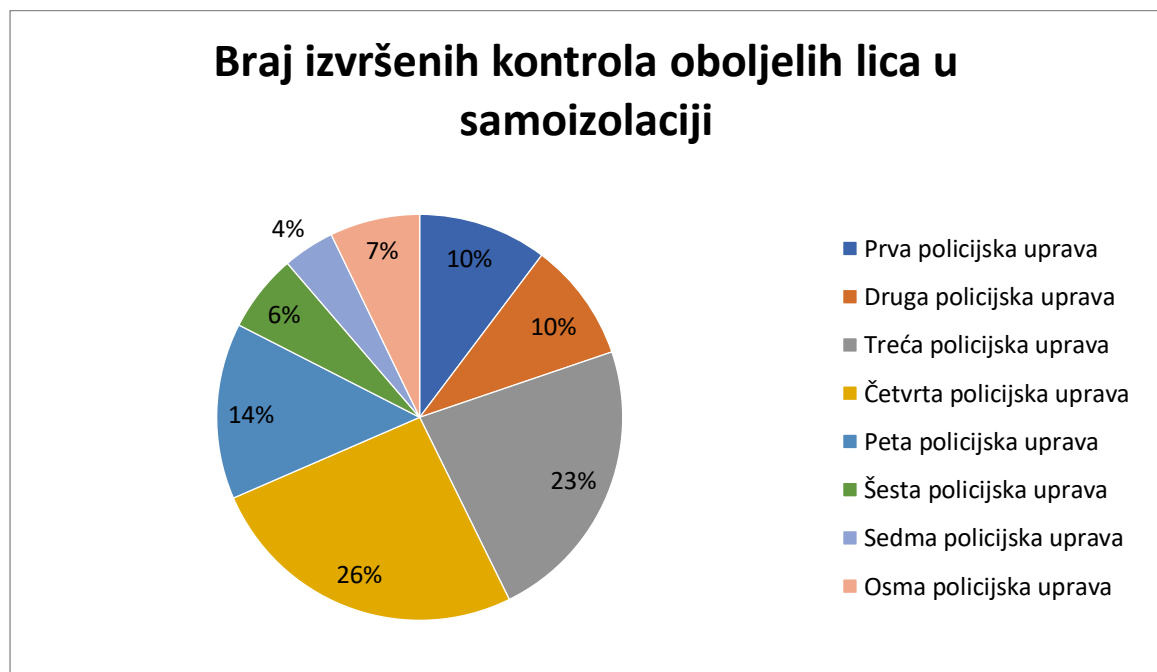
Sedma policijska uprava- Ilijaš

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 2120
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 2120
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 5417
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 7

5. Broj oboljelih policijskih službenika: 49
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 48
7. Broj preminulih policijskih službenika: 2
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRiM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 940 prekršajnih naloga.

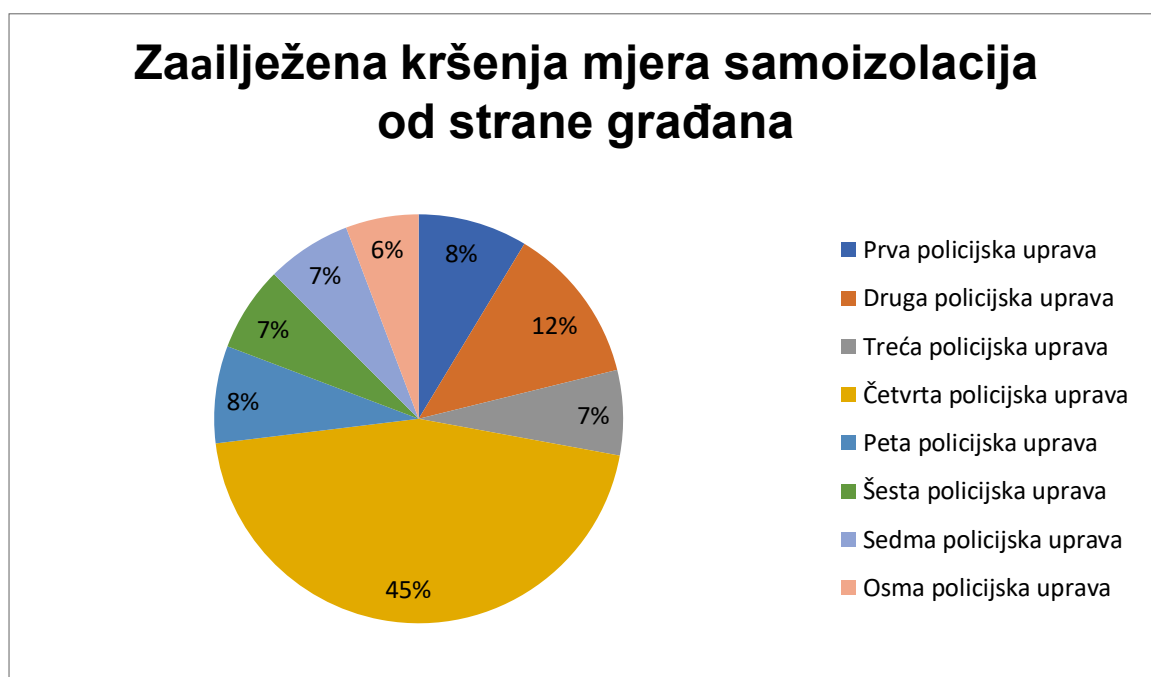
Osma policijska uprava- Vogošća

1. Rješenja o samoizolaciji za građane: 4720
2. Broj lica koja su se nalazila u samoizolaciji: 4720
3. Broj izvršenih kontrola oboljelih lica koja su izvršili policijski službenici; oko 9430
4. Zabilježena kršenja mjera samoizolacije od strane oboljelih građana: 6
5. Broj oboljelih policijskih službenika: 39
6. Broj oporavljenih policijskih službenika: 39
7. Broj preminulih policijskih službenika: 0
8. Broj lica kojima je zbog kršenja naloženih zdravstveno-epidemioloških mjera iz oblasti narušavanja JRiM, to jeste kršenje naredbi nadležnih organa, izdato je 543 prekršajnih naloga.

Grafikon 1.

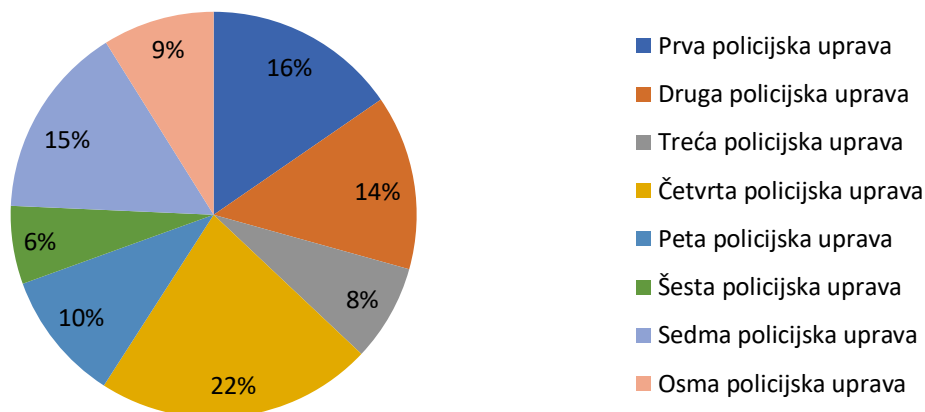
Kao što je i prikazano na grafikonu 1. najveći broj izvršenih kontrola uradila je Četvrta policijska uprava koja se nalazi na području općine Novi Grad, koja je ujedno ima i najveći broj stanovnika u Kantonu Sarajevo. Sve policijske stanice su doprinijele svojim radom u provođenju rješenja nadležnih službi o samoizolaciji građana koji su spadali pod naredbe u datim trenucima.

Grafikon 2.

Policijski službenici Uprave policije Ministarstva unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo zabilježili su ukupno 104 kršenja mjera samoizolacije od strane građana. Najveći broj prekršaja zabilježili su policijski službenici Četvrte policijske uprave na području Novi Grad, kao što možemo vidjeti na grafikonu 2. gdje su prikazani zabilježeni prekršaji i ostalih policijskih uprava na području Kantona Sarajevo.

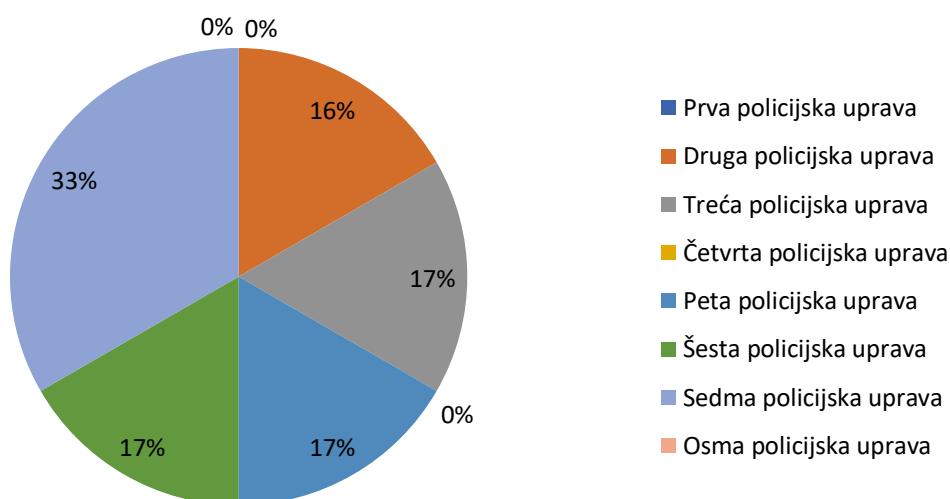
Braj izdatih prekršajnih naloga zbog kršenja naredbi nadležnih organa

Grafikon 3.

Provođenjem naredbi nadležnih organa za vrijeme pandemije COVID-19 policijski službenici Uprave policije Kantona Sarajevo zbog kršenja naredbi ozdali su 6274 prekršajnih naloga. Problematiku naplate ovih sankcija smo već spominjali, međutim svoj dio zadatka policijski službenici su obavili. Kako izgleda ova brojka po policijskim upravama možemo vidjeti na grafikonu 3.

Braj preminulih policijskih službenika

Grafikon 4.

Ukupan broj policijskih službenika koji je preminuo od posljedica virusa COVID-19 je pet. Prva i četvrta policijska uprava nisu imali gubitke, dok je u ostalim policijskim upravama bilo smrtnih slučajeva kao što možemo vidjeti na grafikonu 4.

Odgovor policijskih službenika u ovim uslovima bio je iznad svih očekivanja, jer su i pored redovnih poslova uspjeli odgovoriti zadacima koji su od njih traženi. Statistički podaci pokazuju nam da su naredbe nadležnih organa za suzbijanje virusa COVID-19 od strane Uprave policije Kantona Sarajevo i njihovog nivoa odgovornosti izvršeni dosta dobro, iako su se pojavili određeni problemi u adekvatnom funkcionisanju zbog veoma malog broja policijskog službenika. Trenutno možemo samo predviđati da li bi ovaj statistički broj bio veći u slučaju da je Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije Kantona Sarajevo imala broj uposlenika koliko predviđa sistematizacija.

Zaključak

Pojava virusa COVID-19 donijela je dosta promjena i ukazala na nedostatke svih sistema, pogotovo sistema država, gdje oni nisu bili ni razvijeni u potpunosti, kao što je sistem Bosne i Hercegovine. Pandemija u Bosni i Hercegovini u kojoj imamo decentralizovan nivo vlasti, pokazala je u koliko se žele postići određeni rezultati da je potrebna saradnja svih nivoa vlasti. Posljedično ovaj virus je stavio na test sve sisteme upravljanja, kao i sisteme vrijednosti koji su se stvarali do sada.

Kada je upitanju sama pandemija COVID-19 u Bosni i Hercegovini, sama decentralizovanost pokazala je slabost sistema da odgovori adekvatno u periodu krize. Kada uzmemo u obzir da je izostalo upravljanje krizom sa vrha države, to jeste da su svi krizni štabovi bili sa nivoa entiteta, distrikta i kantona, možemo slobodno reći da je sistem u ovom slučaju destabilizovan. Svi administrativni problemi koji su bili neprimjetni prije pandemije, izašli su na vidjelo tokom pandemije, jer za svaku naredbu koju je izdavao Federalni krizni štab morale su se izdavati i naredbe za ostalih deset kantonalnih kriznih štabova. Cjelokupna situacija utjecala je i na sami sigurnosni sistem posebno na Ministarstvo unutrašnjih poslova i Upravu policije Kantona Sarjevo gdje su postupali po naredbama Federalnog kriznog štaba i kantonalnog kriznog štaba. Sama ta činjenica i decentralizovanost sistema ukazuje na posebnu hipotezu da je: „Pandemija COVID-19 izazvala probleme u funkcionisanju Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo.“

Pandemiju COVID-19 treba iskoristi kao pouku i ispravljati greške koje su se dešavale, pogotovo kada su upitanju osjetljivi sistemi kao što je sigurnosni sistem. Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije Kantona Sarajevo i prije pandemije su imali problem sa nedovoljnim brojem policijskih službenika, koji je utjecao na adekvatno upravljanje i rukovođenje i za vrijeme redovnih zadataka. Pojavom pandemije trenutni broj zaposlenika nije mogao adekvatno odgovoriti na sve zadatke koji su se pojavljivali pred policijskim službenicima. Zapostavljenost Vlade Kantona Sarajevo kada je u pitanju popunjavanje radnih mjesta u Upravi policije Kantona Sarajevo utjecao je na to da Uprava policije Kantona Sarajevo nije mogla u potpunosti odgovoriti zadatku. Ovim možemo potvrditi i drugu posebnu hipotezu, a to je da: „Uprava policije Kantona Sarajevo nije adekvatno funkcionisala za vrijeme pandemije COVID-19.“

Glavni od razloga neadekvatnog funkcionisanja jeste broj uposlenika. Sama ta činjenica pokazatelj nam je da je Ministarstvo unutrašnjih poslova i Uprava policije morala promjeniti svoj način upravljanja i rukovođenja. Samo odsustvo policijskih službenika i prije pandemije pravilo je problem u načinu upravljanja i rukovođenja, sve je to zahtjevalo određeni vid improvizacije u radu i prije pandemije. Međutim pojavom pandemije nisu nestale „redovni“ problemi kada je upitanju odsustvo policijskih službenika zbog zdravstvenih problema, već se to povećalo. Svi ovi podaci koje smo iznijeli u radu, pokazuju koliko je teško bilo Ministarstvu unutrašnjih poslova i Uprave policije da upravljaju i rukovode kada su imali velike probleme sa ljudskim resursima

S obrzirom na navedeno, potvrđena je generalna hipoteza koja glasi:

„Upravljanje i rukovođenje Ministarstva unutrašnjih poslova i Uprave policije Kantona Sarajevo od 2019. godine značajno je izmjenjeno pojavom pandemije COVID-19.“

Literatura

a) Knjige

1. Bajramović, Zlatan i Lisica, Darvin (2021), Planiranje u sektoru sigurnosti, Fakultet političkih nauka, Sarajevo
2. Beridan, Tomić I., Kreso M., (2001), Leksikon sigurnosti- Drugo izmjenjeno i dopunjeno izdanje, Sarajevo.
3. Beridan, Izet (2008), Politika i sigurnost, Fakultet političkih nauka, Sarajevo
4. Čikotić, Selmo (2010), Sigurnosne pretpostavke Bosne i Hercegovine, Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, Sarajevo
5. Čikotić. Selmo (2017), Liderstvo, teorija i praksa, Fakultet političkih nauka, Sarajevo
6. Dautović, Kenan (2021), Sistem sigurnosti Bosne i Hercegovine, Fakultet političkih nauka , Sarajevo
7. Dinarević, Nazif (2008), Demokratski nadzor nad službama sigurnosti, Bemust, Sarajevo
8. Grizold, A (1992), Oblikovanje slovenske nacionalne varnosti, Fakultet za družbene vede, Ljubljana
9. Grizold, A., Tatalović, S., & Cvrtila, V. (1999). Suvremeni sistemi nacionalne sigurnosti. Fakultet političkih znanosti.
10. Huseinbašić, Ć. (2009). Upravljanje sistemom zaštite i spašavanja. Fakultet političkih nauka, Sarajevo
11. Huseinbašić, Ćamil (1999), Civilna zaštita, Alden Print, Sarajevo
12. Sikavica, Pere; Bahtijarević-Šiber, Fikreta i Pološki Vokić, Nina (2008) Temelji menadžmenta, Zagreb: Školska knjiga

b) Norminativno-pravni akti

1. Okvirni zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih ili drugih nesreća u BiH, (2008)
2. Zakon o Obaveštajno-sigurnosnoj agenciji BiH („ Službeni glasnik BiH“, broj 12/04 i 20/04)
3. Zakon o odbrani BiH („Službeni list BiH“)
4. Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 18/07, 7/08 i 34/20)

5. Zakon o unutrašnjim poslovima Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 1/16, 26/19 , 31/19 i 39/20)
6. Zakon o zaštiti i spasavanju u vanrednim situacijama, „Službeni glasnik Republike Srpske“, br. 121/12
7. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća (, Službene novine Federacije BiH“, broj: 39/03, 22/06 i 43/10
8. Zakon o zaštiti i spašavanju ljudi i materijalnih dobara od prirodnih i drugih nesreća , „Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine“, br. 39/03, 22/06 i 43/10

c) Internet izvori

1. <https://covid19.who.int/>
2. <https://covid19.ezoblak.ba/public/covidheatmap>
3. <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>
4. <https://balkans.aljazeera.net/interactives/2020/12/6/infografika-korona-u-regiji-najsmrtonosnija-u-bih>
5. <https://www.statista.com/chart/20964/covid-19-cases-europe-map/>
6. <https://www.jacc.org/doi/10.1016/j.jaccas.2020.03.012>
7. <https://www.worldometers.info/coronavirus/country/russia/>
8. <https://www.statista.com/chart/20978/coronavirus-cases-us-map/>
9. https://mup.ks.gov.ba/organizacija/uprava_policije
10. <https://mup.ks.gov.ba/organizacija/nadleznost>
11. <https://mup.vladars.net/lat/index.php?vijest=policija&vrsta=uprava-policije>
12. <https://mup.vladars.net/lat/index.php?vijest=struktura&vrsta=mup-rs>
13. www.policijabdbih.gov.ba
14. <https://ruczrs.org/>
15. <http://msb.gov.ba/images/1213.jpg>
16. <http://www.fucz.gov.ba/organizaciona-struktura/>
17. <https://www.osa-oba.gov.ba/nadlb.html>
18. <https://atlantskainicijativa.org/oruane-snage-bih/>
19. http://www.mod.gov.ba/MO_BiH/Struktura/?id=21752
20. https://www.wikiwand.com/sh/Bosna_i_Hercegovina
21. <https://www.zzzjdnz.hr/hr/zdravlje/prevencija-zaraznih-bolesti/1369>

Kao student magistarskog studija na Fakultetu političkih nauka Univerziteta u Sarajevu potpisujem izjavu da sam upoznat sa Zakonom o visokom obrazovanju Kantona Sarajevo i Etičkom kodeksu Univerziteta u Sarajevu.

Ovom izjavom potvrđujem da sam magistarski rad napisao samostalno i koristeći se isključivo navedenom bibliografijom, te da ovaj rad nije korišten pri bilo kakvom drugom ocjenjivanju.

Saglasan sam da jedan primjerak mog rada bude javno dostupan preko biblioteke Fakulteta političkih nauka.

Mjesto/datum _____

Potpis _____